

766
H
JOHANNIS FREIND, M.D.

DE PURGANTIBUS,

In Secunda Variolarum Conflu-
entium Febre, adhibendis

EPISTOLA.

LONDINI:

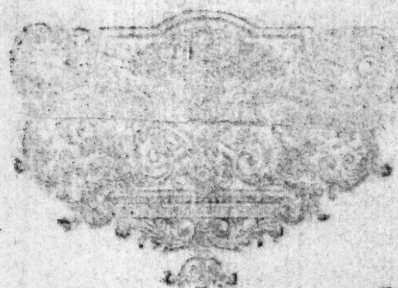
Impensis Gul. & Joh. Innys, in Area Occi-
dentali D. Pauli. MDCCXIX.

JOHANNIS REINHOLDI

DE PURGANTIBUS

In Secunda Variolatum Confla-
tum Febris, adhibenda

EPHESIA

4x9

L O N D I N I :

Impensis Col. & Joh. Iamys, in Area Occi-
dentali D. Pauli. MDCCXIX.

Amicissimo, Clarissimoque Viro,

RICARDO MEAD,

JOHANNES FREIND, S. P. D.

SÆPENUMERO, Vir Amicissime,
 laudavi fortunas meas, sæpiusque
 sum laudaturus, quòd ab ali-
 quot jam annis magna mihi te-
 cum intercesserit necessitudo, stu-
 diorumque aded in eâ, quam profitemur, arte
 quædam quasi conjunctio: nam, cum in ceterâ
 vitâ, tum maxime in Medicinæ munere fun-
 gendo, idem sentire atque idem judicare, res
 est

est longè jucundissima. Permagni quippe interest, cum consilia Medica miscemus, consiliorum socium habere peritum artificem: neque hoc tantum ad salutem ægrotantium instaurandam, sed ad eas molestias, quas, ut sunt res humanæ, nos ipsi in curatione morborum paulò magis difficili ferè experimur, leniendas. Quid quòd ij, qui in Medendi Scientiâ penitus eruditi atque instructi sunt, ijdem à malis artibus abhorreant, omnique notâ illiberali reperiantur maxime immunes. Quippe cum illecebris ita parum pateant, ut vel pravis hominum moribus servire, vel eorum gratiam lenociniis aucupari nolint, nihil unquam à se aut ab honestate alienum, aut etiam dignitati suæ injurium fieri patiuntur. Quicquid enim existimationis famæque hoc obsequio partum est, id omnino imbecillum fore & caducum arbitrantur: tum autem rebus suis optimè consuli, tum veram gloriæ viam iniri, cum scientiâ freti, cum usu exerciti, cum indecoras quascunque machinas dedignati, ipsi de se suæque, quam professi sunt, arte digne sentire videantur.

Itaque qui in hac, quemadmodum in illa
sive pingendi sive sculpendi disciplinâ cupit
ex-

excellere, ingenium ad id, quodcunque persequi volunt, fictum quasi & accommodatum habeant necesse est: nemo enim, quantumcunque studij accesserit, medicus fieri potest, nisi & etiam quodammodo nascatur. Sunt quippe in hac arte multa perobscura & recondita, multa impedita & subtilia, quæ nullis præceptis perfectè edoceri, nullâ explicatione plenè cumulatèque tradi possunt: ita ut, quamvis plurima ex scriptis Medicis, in quibus quidem veratissimus esse debet, hauserit Medicus, plura tamen sint ipsius iudicio & perspicacitati relinquenda. Atque hoc quidem in nullâ re magis elucet, quàm in *pulsuum* varietate internoscendâ; quippe qui tactum hunc eruditum habent, eum non ex magistrorum dictatis, sed ex diuturno usu, & vi quâdam acuminis proprii fluxisse sentiunt. Adeo nusquam aliàs æquè percipitur ac in medicis rebus, quid demum subtilitas ipsa naturæ valeat, & curiosa quædam in iudicando felicitas. Quid igitur? an ii, qui indolis levissimæ maximèque desultoriæ sunt, in hac scientiâ magni quid facere posse videntur, in quâ, non nisi multâ cum sagacitate, studioque æri & perpetuo, elicienda est aliqua rerum maximè difficilium conjectura? An ij, qui

pingui

pingui minervâ præditi sunt, & tarditate ingenii laborant, ad hanc solertiam, quæ medentibus inesse debet, acquirendam satis idonei accedunt? an eos denique in re, siqua est alia, reconditissimâ exquisitumque judicium exigente, acutè cernere posse existimas, quos, si in cæteris rebus periculum feceris, communi sensu planè carere fatearis? Videmus tamen quotidie, ut multum, qui aliàs omni solertiâ vacui sunt, de rebus medicis judicandi intelligentiam se consecutos esse jactitent: utque iidem propter id ipsum, quodd hæc intelligentiâ indigeant, cum in medendo, quem semel fortè arripuerint, tramitem constanter persequantur, inque eadem quasi orbitâ, sine progressu aut profectu ullo, consenescent.

Sed & hanc quoque experta est res medica fortunam, ut, qui in aliis tum disciplinis tum artibus, etiam illiberalibus, mediocre nomen adepti sint, si repente in principem medicorum ordinem, invitâ naturâ, irruere præ se ferant. Sint illæ fanè ad speciem perbellæ, atque curiosæ; quam verò affinitatem cum morborum contemplatione, cum medendi solertiâ habeant, haud facile est divinare. Certè non aliam habent, quam cum Juris studio: at non

re-

reperitus est adhuc quisquam Legum studiosus, qui unquam his artificiis viam sibi ad forum muniri posse somniaverit. Istæ scilicet iis, qui suas in scenâ hâc nostrâ medicâ partes acturi sunt, reservantur elegantia.

Hoc quoque in causâ fuisse existimo, cur nonnullis jam à seculis medicorum plurimi, quanquam & ingenio & eruditione satis valuisse comperti sunt, cogitationes tamen suas aliò contulerint, & in quâvis potius arte excelluerint, quàm in suâ : itaque excelluerint, ut ex iis permulti Historicos, Oratores, Poetas, in eâ ipsâ, quæ illorum propria est, scribendi facultate superârint. Maluerunt opinor, cum iniquam de iis, qui medicinam professi sunt, hominum sententiam passim ferri perciperent, ad alia studia confugere, quorum ope, uti animo suo sciendi avido liberius indulgere, ita semet magis populari gratiæ commendare liceret. Quasi verò in hâc nostrâ, quæcunque fuerit, supellectile non sit, quod acutissimum ingenium exerceat, quod discendi aviditatem expleat, quod rotas hominis vires, quantæ eæ cunque demum fuerint, desideret.

Atqui hæc Medicinæ studentium querela sanè pervetusta est, & *Galen*i præcipue ætate fami-

familiaris : is enim, qui insigni suâ cum laude, cum in cæteris disciplinis, tum in Medicis præfertim, haud mediocrem operam curamque consumpserat, non sine aliquâ indignatione queritur, * per plurimos suo tempore, vel mane salutando, vel vesperi comessando, vel aliam adulationis viam sectando, magni nominis medicos evasisse : literas verò artesque liberales ita parum Medico, uti tunc invaluit vulgi opinio, profuturas putari, ut Fabri tum Lignarii tum Ferrarii, Sutores, Tinctores, || Lin-tearii, proprio Magisterio relicto, in Medica artis munera insiluerint : eos verò, qui pictoribus & unguentariis mixturas suas præparabant, etiam de primo loco certasse. Eâdem arrogantia, eodemque prope seculo *Thessalus* iste, Empiricorum audacissimus, quem fidem *Galenus* † sub patre lanas carpente in *Textrina* educatum, atque inde *Lunificorum* elocutionem consecutum esse memorat, literarum omnium rudis, novam sectam condidit, damnatisque veterum omnium placitis, § & rabie quâdam in cæteros omnes invecus, se unum esse

* *Method. Medend. Prefat.*
 § *Plin. Hist. Nat. 29. 1.*

|| *Ibid.*

† *Ibid.*

Medicum jactitabat ; seque, hominem utcunque ex *Officinâ* reptantem, sine arte, sine literis, Medicinæ formam universam uno libello posse tradere confusus est. Vulnere omnia, utcunque dissimilia, pari modo tractavit, * *unguinea* scilicet & *glutinosa* imperans : multisque nugacissimis versuum millibus effusis, *duos* tantum esse in omni victus ratione morbos contendit, nempe fluxum & clausum : fortasse etiam, si paulò plus sapuerat, *duo* tantum remedia morborum omnium posuisset. Atque hic quidem error, quem vel puer, in simplicioribus disciplinis educens, statim adverteret, eò insolentia *Thessalum* istum evexit, ut magnum & præclarum quid se invenisse putaret. Ita ferè homines inepti atque futiles, neque acumine ullo, neque autoritate valentes, in iis ipsis rebus gloria se & prædicatione effe-runt, quæ cæteris omnibus risum movent.

Ne itaque Te avertant ab instituto sive mendendi sive scribendi consilio scurrarum convitia : Tecum utique reputantem, Viris ingenio excellentibus hoc sæpe accidisse, & quidem sæpissime in hac nostrâ quam sequimur viâ.

* *Method. Medend. Lib. 6.*

B

Ita

Ita suum habuit *Harvæus Parisanus*, hominem futilissimum insulissimumque: nec suus quantulus is cunque fuerit, *Willisio* defuit *Merata*. Quin perge literatos omnes, demereri, & quæ apud te premis, de *Variolarum* omni genere jam diu meditata, deprome tandem, ut intelligant omnes, quanta in gratia atque pondere esse debeat, quantumque ab *Empiricorum* somniis distet, nullis in iuxta commentis, *Historia Medica*.

• Interim sinas, ut ad id opus absolvendum hæc Te Epistola quasi provocem; in qua, ne in eam, quam Tibi relinqui velim provinciam, incurrere videar, nihil de *Variolis* dicturus sum, nisi de earum curatione; ea præsertim, quæ, *secunda* jam Febre invalescente, Medicinis purgantibus instituitur. Ad quam quidem curationem denuo explicandam libens accedo. Quippe cum hoc purgandi institutum novum plerisque atque inauditum videretur, nonnullique ea, quæ de hac re exposuimus, vel parum intelligerent, vel perversè interpretarentur, non malè credo merebor de meis popularibus, si in argumento tam gravi, à Medicis quidem prorsus intacto, maximè tamen ad salutem hominum pertinente, paulò quid amplius elaborave-

raverim. Huiusce siquidem Medicinæ auxi-
 lio sanctissime affirmo me multos sanitati resti-
 tuisse, permultos à Te esse itidem restitutos
 satis scio. Sed quoniam hæc res varias habet
 cautiones, morbi que signa omnia cum diligen-
 tiâ atque iudicio notanda sunt, exponam ut
 poterô, quemadmodum ii, qui in hac curandi
 ratione minùs versati sunt, eam tandem ali-
 quando percipere ac consequi possint. Hoc
 ut efficiam, ponam in medio Historias quasi-
 dam singulares. Ita quippe tum continuata
 illa affectionum series, atque connexio, ad
 quam maximè in agrotis tractandis attendere
 oportet, distinctius elucescet, tum ipsa me-
 dendi via eruetur facilius. Neque verò mei
 sive otii sive negotii fert ratio, nec res ipsa
 postulat, ut omnia exempla simul proferam, q-
 uia erit ex his tantummodo casibus, in quibus
 alterum mihi adiunctum consilii locum atque
 adiutorem habuerim, præcipuos excerpere.
 Observationes denique, quas vel illæ ad morbi
 decursus, vel ad curationis modum melius in-
 telligendum conducere possent, ut præcipuo, sic inter-
 feram, ut de varietatibus legentium utilitati
 simul consulam. Idem mihi, siquid à me
 minùs accuratè dictum sit, facilius ignoscent :
 omnia B 2 quodd

quod & mihi vacui temporis non nimum sup-
petat, & res ipsa, doceri contenta, ornari nolit.

Id obiter interim monendi sunt, aliquas ex
his, quas descripturus sum, Variolis fuisse ex
Coharentium genere : quæ quidem à *Confluen-*
tium naturâ ita parum abhorrent, ut eadem
ferè sui signa præbeant, eandemque planè,
maturescendi tempore, febrem accendant.
Quin & petrarò ea, quæ *Confluentium* pro-
pria est, etiam in *Coharentibus* deficit Sputatio :
ita ut rectissimè edixerit *Mortouus*, *Salivatio-*
nem jure merito habendam esse symptoma morbi
maligni vel saltem medii, ubi febris recidiva,
& eventus saltem anceps expectari possit.

† Nimirum quod periculi imminet, non tam
ab ipso pustularum genere, quàm à numero
prorsus oritur : qui quidem si ingens fuerit,
idem de rei exitu timor subesse debet, sive ex
confluxerint, sive non. Etiam numerus ipse
ad hoc prælagii faciendum, non in facie modo,
ut nonnulli volunt, sed in cætero quoque
corpore attendi debet. Quare utraque tam
Coharentium quàm *Confluentium* Species, uti in
reliquis perparum discrepat, ita similem om-

De Variol. 176.
B 2
nino

nino curandi viam desiderat. Hoc quoque observatione haud indignum, quòd, utcumque morbi, quorum hic pertexitur Historia, sint omnino simillimi, alii tamen alia cum ingravescendi tum decedendi tempora habuerint. Hujusmodi fortasse Variolas quispian *Anomalas*, & quasi extra ordinem positas haud absurdè appellaverit : at sunt tamen eæ, quæ omni ferè tempestate plurimùm occurrunt, omnibus ferè ætatibus sunt communes. Neque vidi adhuc hujusce generis Variolas, quæ ad hanc dierum regulam magis exquisitè sint compositæ. Nonnunquam enim in ipso morbo dierum ratio mutatur ; fitque gravior, qui remissior esse consueverat. Ita ut, is maximè fallatur, necesse sit, qui temporum momenta nimis exiguè & exiliter ad calculos revocat : permulta quippe intercedere solent, quæ eam in morbis hisce varietatem faciliè pariant, ut ægrotus interdum hoc, interdum alio die, maximo in periculo versetur.

HLS.

HISTORIA I^{ma}.

IR. familiae prae-nobilis & perillu-
 stris, Variolis istius generis, quas
 V. dicimus *Cohærentes*, graviter cor-
 reptus est. Præcesserant nausea,
 Vomitus, & capitis dolor inhumanis.
 Valetudinis curam habuerunt Medici in agro
Eboracensi celebres, Doctores, *Neal* & *Cotes*.
 Ego Sexto demum die accessi. Pridie invaserat
 delirium; pustulae omnino pallidae; facies
 paulò depressior. Itaque à Medicis *Pulvis*
ex Chel. Cancr. C. datus est, prudenterque ad-
 motum Nuchæ Vesicatorium. Inveni adde-
 eum animo maximè alienatum, febre tamen,
 quod hoc morbi tempore in delirantibus per-
 rarum est, prorsus vacantem. Pustulae, quæ
 erant admodum confertæ, vix omnino elevatae,
 atque etiamnum subpallidae. Itaque in hoc
 tanto

tanto discrimine adhibuimus brachiis utrisque
Veficatoria perampla : hancque Medicinam
præscripsimus.

• *Theriac. Andromach.*

Pulv. è Chel. Cancr. C. ana ʒ j.

Rad. Serpentar. Virg. gr. xv.

*Syr. Caryophyllor. q. s. M. F. Bolus statim
cap. cum Julap. perlat. præscr.*

Hæc cum ter sumpisset, mane proximo,
die scilicet *Septimo*, pustula se denuo extule-
runt, earumque extremi margines rubescebant;
interstitia etiam colore florido suffusa.

Vides, quam mira præstiterit paulo calidior
Medicina : & si quod verum est fateri volu-
mus, hæc medendi ratio *Cardiacis* vehementio-
ribus instituta, quam plerique scriptores ni-
mium deprædicant, *Mortonique* ut Specificam
habet, vix cum iudicio adhibetur, nisi in hoc
propè unico Variolarum tempore, ubi scilicet
ex aut non satis proruperint, aut etiam retro
cesserint. Ideo *Crocum* non nisi *bis tertio* id-
que *urgente necessitate*, * adhiberi iubet, max-

* *De Pestil. c. 7.*

imus

imus *Arabum* magister, *Rhazes*. Hoc auxilii genus fit valentius, cum *Opiatis* commixtum : quæ quas vires in omni pustularum eruptione promovendâ habeant, primus, contra communem sententiam, videtur sensisse *Sydenhamus*. Ita parum in hoc remedio planè divino dominatur frigida illa vis, uti nonnullis placet, quæ humores omnes constringat, & reprimat.

Vesperis adeò, *secunda*, ut dicitur, Febris deprehensa est accedere : neque adhuc quicquam remiserat delirium. Qua mobrem Nuchæ denuo appositum est Vesicatorium. Nunc iterum ad mediî generis remedia deflexum est, & à somniferis calefacientibusque temperatum. Victus tenuis, sorbitionesque vel Ptisanæ vel Oryzæ, quæ diluerent, pro libitu indultæ. Noctem eam maximis in molestiis egit : ita ferè nulla erat in somnum propensio. Mane, die *octavo*, aliquantulum ad se rediit : sed ex induciæ fallaces & perbreves : nam, horulâ vix elapsâ, in delirium recidit. Pustulæ tamen pure maturrimo repletæ : licet, si magnitudinem spectes, valde mediocres. Facies haud omnino in tumorem elata : cervix sola perpaulum subtumuit. Toto morbi decursu nulla sputatio : quod quidem, cum ea hujusce

hujusce generis Variolis perpetuò adesse *debeat*, signorum omnium, iudice *Sydenhamo*, longè infelicissimum *. Febris admodum exarsit; pulsus velox & incitatus, plenus tamen ac validus: Inquies maxima, furorque quasi insani. Quocirca admotæ sunt Cucurbitulæ, ita ut fluxerit sanguis ad 3. vj. Apposita etiam Carpis Vesicantia. Quin & *Enemate*, vesperi, adhibito bis mota est alvus. Ita paululum temporis satis liberaliter quietum habuit; pulsusque ad temperiem magis compositus: idem tamen per intervalla mentis error. Sed, utcumque morbus tum conquiesceret quidem, rem haud ita esse in vado putavi, quin in deterius sponte prope suâ esset itura. Ideo cum inter nos, quinam subesse videretur periculi timor, differuimus; dixi me in eâ esse opinione, ut, siquid hujusmodi acciderit, leni aliquâ potione subduceretur alvus. Illi exemplo se & hanc curandi viam tentâsse aliquando, & nunc etiam probare haud dubitanter professi sunt. Id nimirum, quod suspicati sumus, obrepfit: caput enim, nocte nondum

* *Variol. Reg. An. 67. 129, & 135, 149.*

intempeſta, ita ingraveſcere coepit, ut, mane, veterno planè obtorpuerit. Subſilierunt interim tendines; febris immaniter ſævit; puſtulae exſiccatae; neque in manibus ullum, neque in pedibus, nedum in facie tumoris veſtigium; periculumque vitæ maximum imminebat. Nam illud fanè vix unquam fallax Sydenhami præſagium, ægrotis ſcilicet hoc morbi tempore *protinus moriendum eſſe*, niſi ſputationis aut deficientis aut interceptæ vicem ſubeat partium harum *inſignis tumor* †. Hic fuit nono die, iſque tantum non deploratus, morbi ſtatus. In his anguſtiis intervenit Vir ingenio iudicioque acerrimus, cujus ut mihi Amicitia jamdudum jucundiſſima, ita & mors pariter nunc perluctuoſa, *Jacobus Keil*: Illius verò cum eadem eſſet nobiſcum opinio, idemque de curandi ratione ſenſus, ſic morbo occurrere oportere cenſuimus. Caput illico tonderetur, & circumquaſque appoſitum Veſicatorium. Sanguis iterum cucurbituliſ ad ſex uncias educus. Enema acre adhibutum eſt, & quatuor ferè poſt horas repetitum: unde

† *Variol. Reg. lib. 132, 135, 148.*

alvus quinquies defecit. Hæc ad eò id le-
 vaminis attulerunt, ut & febris paululàm remit-
 teret, minùsque jam premeret Coma. Ve-
 rùm, ne brevi iterum in pejus ruerent omnia,
 quod prorsus erat timendum, purgatione jam
 tum uti decrevimus. Neque nos consiliis hisce
 nimis præcipientes remerè rem gessisse quis ar-
 guat, quòd ausi simus, etiam *nunc* haud elap-
 so die, hanc ventris solvendi viam experiri :
 quippe cum plus satis liqueret, ægrotum, nisi
 ea interposita subvenerit, crastinæ luci parum
 esse superfuturum. Breve quidem spatium !
 intra quod siquid non profuit, æger fuisset ex-
 tinctus. Etenim in hoc casu non tam dies
 curiosius numerandi sunt, quàm cubantis con-
 ditio expendenda : siquidem medicina non ad
 temporis mensuram, sed ad morbi momenta
 accommodari debet : & quòd celerius gravia
 hæc mala corripunt, eò maturius quoque aux-
 ilia rapienda sunt. Neque temporis præcep-
 tum perpetuum esse, neque alia de hoc pur-
 gationis instituto statui potest regula, quàm
 quòd, ubi *semel* exaruerint *pustulae*, quando-
 cunque medentis acumine dignus inciderit
 nodus, primâ quâque opportunitate eam ad-
 hibere maximè conveniat.

Cum igitur in has, quas recensui, difficultates delaberetur ægrotus, horâ circiter quartâ Pomeridianâ sequentem haustum præscripsimus.

℞ *Decoct. Sen. Gereon.* 3 ij.

Sal. Mirabil. Glauber. 3 ij.

Syr. de Rhamno Cathartic. 3 iij. M.

Id partitis vicibus, trium ferè horarum intervallo, assumptum est : unde postquam alvus sexies descenderat, mane, die *decimo*, simul ex integro evanuit tum Coma, tum Febris.

Ita perbrevis *duodecim* ferè horarum spatio, eum, qui astantibus jam moribundus & quasi depositus videretur, in certam aded salutis futuræ spem ereximus, ac si de vitâ nunquam fuisset perichitatus. Itaque, postridie, magnâ cum voluptate discessimus.

Liceat hâc in Historiâ quædam animadversione dignissima adjicere : morbique notas præcipuas paululùm retractare, unde quidem mihi aliqua fiducia affulserit, medicinæ ope illum posse ex hoc tam gravi periculo expediri. Pustularum color etiam in summo discrimine probabilis, oræque extimæ, cum jam exaresceret

ceret facies, tam in pectore, quàm in artubus,
 fatis floridæ. Urina, utcunque non ita largi-
 ter profluxerit, ab ultimis quinque diebus se-
 dimentum usque deposuit : idque constanter,
 licet potionibus, quas recensui, diluentibus
 abunde uteretur. Hæc quidem signa haud fu-
 tilia ; sequuntur tamen alia, quæ securitatem
 certiùs promittunt. Aberat omnino spirandi
 molestia : pulsus, etiam extremâ gliscente sive
 febris sive delirii vehementiâ, nunquam inter-
 cidit : sed uti pleno impetu ferebatur, ita post
 evacuantia cujuscunque generis adhibita, &
 ictu valentior deprehensus est, & intervallis
 etiam distinctior. Pulsu adeò & spiritu ad
 hunc modum constitutis, nunquam ferè me-
 fesellerunt purgantia, etsi cætera mala gra-
 viùs favirent, terroremque incuterent. Mal-
 lem tamen pulsu potiùs aliquantulùm immi-
 nuto id auxilii genus tentare, quàm si multus
 accesserit in spirando labor. Utcunque autem
 horum altero signorum vel utroque repugnante,
 anceps omnino remedium, aut fortasse ali-
 quando nullum præbeat purgatio ; (quid enim
 in ipsis lethi faucibus valitura sit medicina ?)
 utroque tamen favente simul & conspirante,
 cæteris licèt periculum minantibus, rem hæc
 maximè

maximè viâ geri possit multiplici experimento didicimus. Itaque ad hanc potissimum regulam dirigi debet medentis iudicium.

HISTORIA 2da

IR. triginta circiter annos natus, li-
 terarumque studiosus, habitus ple-
 ni atque opimi, signa Variolarum
 persensit. Multa scilicet de capite,
 & de ventriculo questus est, quasi hic atque
 illic pondere quodam opprimeretur. Artus
 omnes lassitudine torpabant. Oculi lachry-
 mis stillabant. Erupit adeo Variola co-
 herentium planè generis. Medici munus obiit
 Vir egregius, *J. Keib.* Ego ad aegrotum
 accersitus, die tertio, inveni pustulas non in
 facie tantum, sed etiam in universo corpore
 confertissimas. Noctem inquietissimè transe-
 gerat; ita quidem ut interdum comate, in-
 terdum delirio tentaretur. Accessit gravis
 spirandi labor. Absoluta jam esse videbatur
 ipsa eruptio pustularum; quæ tamen ita parum
 emi-

eminebant, ut adhuc intra cutim hærerent. Earum margines admodum inflammati, & quasi sanguine ardentes. Qui quidem rubor, ubi intensior fuerit, à *Rhaze* * mala inter signa haud perperam ponitur. Pulsus celer & magnus, febrisque satis excanduit. Imperatum est, ut *Cardiacis* mitioribus uteretur, portionibusque, quæ pulmones maximè liberarent, assuesceret. Adhibitum etiam Nuchæ Vesicatorium. Nocte totà haud molestè se tulit: sed potius ex morbo ortus sopor videbatur, quàm aliqua, quæ naturam reficeret, quies. Aded ut die *quarto* omnia fuerint pæne eadem, nisi quòd pustulæ paulò altiùs essent elatæ. Post meridiem vehementer increbuit & spirandi molestia, & in soporem propensio. Venam igitur statim aperiri iussimus, detractæque sunt sanguinis 3 x. Unde spiritus multò facilior, pulsusque ad normam magis redactus. In cæteris nulla mutatio.

Fortasse etiam hoc venæ secandæ consilium quibusdam, rationem temporis scrupulosius ineuntibus, nimis audax videbitur, licet id in habitiore corpore factum sit, multumque san-

* *De peste, c. 15.*

guinis continente : quasi verò nimia esset audacia etiam anceps remedium experiri, cum non tantum de morbo aliquatenus levando, sed de vita ipsa fuerit quaestio. Atqui Arabes, qui de hoc morbo primi praecepta tradiderunt, hanc venae incidendae viam, etiam post egressas Variolas, ubi humores redundaverint, aut ipsi secuti esse, aut saltem ut sequerentur alii, auctores fuisse videntur^a. Itaque medici, qui deinde per quingentos circiter annos nihil ferè agitabant, nisi quòd acceperant, id unicè curantes, ut hæc Arabum monumenta fideliter exscriberent, easdem regulas posuere ; ita tamen posuere, ut, quod praeceperant, vix in usum eos traxisse appareat^b. Tandem medio ferè sæculi decimi sexti, Gometius Pereira^c; Methymneus, quem sæpe à viâ trita haud perperam declinasse comperio, primus, uti reor, Arabas quasi in hac re nimium cautos arguit, disertèque pronunciat, si vel adsit in-

^a Rhazes, Contin. 421. De Peste, c. 8, & 14. Avicenna, Tract. 4. de febr. c. 10. Alfaravius, 141. d. 10. l. 1. c. 10.

^b Francisc. de Pedemont. 137. Bernard. Gordonius 54. Petrus de Bayro de Peste 766. Joh. de Conco Regio, Marcell. Donatus, 156. Nicolaus Florentin. Tr. 2. 152. Emil. Cam-
polong. c. 43.

^c Nova Medicina, p. 904.

inflammatio vel plenitudo, etiam proruptis variolis, sanguinem fidenter esse mittendum : omiſſa porrò hâc medendi viâ, pueros quamplurimos, aut sanguinis ex naribus profluvio, aut ulceribus periſſe. Hoc quidem experienciâ ſæpiſſime comprobatum : id verò adjeciſſe poterat, sanguinem hoc morbi tempore ex naribus, quod & *Rhazes* * innuit, aut ex uterinis viis fluentem permultis ſaluti fuiſſe : manifeſto ſatis indicio, quòd hoc auxilii genus natura aliquando deſideret. Eandem curandi viam inſtiterunt, ſiquando Variolis jam egreſſis malus aliquis affectus intervenerit, medici apud *Gallos* eâdem ferè tempeſtate celeberrimi, *Hallerius* ^a, *Paræus* ^b, *Botallus* ^c : quorum ultimus quidem hoc Venæ ſecandæ conſilium, relictum jamdiu & pene oblivione obſoletum, magnâ cum ſuâ laude revocavit, & ad morbos quamplurimos haud infeliciter applicuit. At idem circa tempus *Chymicorum* Fabulæ hominum animos falſis terroribus implerunt, & quaſi ſcinatione quâdam tenuerunt, duce potiffimum *Paracelſo*, præſtigiatorum vaſa-

* *Continent. lib. 30. p. 421.* ^a *Lib. 21. p. 66.*

^b *Lib. 19. 2.*

^c *Dei Curatione per V. S. c. 5.*

nissimo : lique, qui arcanis omnia geri volunt, ita humanâ imbecillitate sive usi sive abusi sunt, contraque sanguinis missionem ita debacchati, ut medici, qui ratione & judicio valerent, non ausi sint, etiam in maximo vitæ periculo, venam secare. Qui tamen, ne nihil ex Arte facere, ægrotisque prorsus deesse viderentur, non destiterunt vel hirudines admove, vel cucurbitularum ope humorum copiam minuere*. Neque infrequens ea sanè medentium infelicitas, quibus vel partim constantiæ vel auctoritatis sit, ut aliorum voluntati potiùs obsequi, quàm suo stare judicio malint. Ita bonus Vir, *Ludovicus Mercatus*, qui utcumque, si novâ putredine oriantur, audacter, etiam si plures sint *Variolæ*, sanguinem mitti edixerit, mox varias hâc in re difficultates perferens, & morbi fortasse fraudulentia deterritus, subito se revocat; hæsitansque & in decreto suo fluctuans, hunc etiam legentibus scrupulum injicit; neque enim, inquit, facile inventu est, quid sit agendum : nam videtur longè gravius febrem iterum reverti factâ semel crisi; ac si sanguinem mittas, calumniâ non vacabis, &

* *Joseph. de Medicis. 42. Diomedes Amicus c. x.*

periculo; si prætermittas, certius est discrimen^m. Verùm initio ferè sæculi decimi septimi, his Chymicorum præstigiis minùs valentibus, plurimi, Gometium vel fortuitò secuti, vel de industriâ imitati, hanc sanguinis mittendi rationem tenuerunt. ^a Disertissimè verò omnium de hac sanguinis detractiōe locutus est *Epiphanius Ferdinandus*; qui cùm regulas haud malè posuisse videtur, verba ipsa non pigebit describere. ^b “ Nos autem clariùs hanc de Venæsectione doctrinam illustrabimus: quoties
 “ enim est urgentiæ scopus, omni tempore
 “ est mittendus sanguis, dummodo adsint indicantia: nam 1mo cùm apparent Variolæ
 “ & morbilli, & febris non cessat, neque alia
 “ symptomata gravia, tunc licet mittere sanguinem, 2do cùm apparuerunt per unum
 “ diem, deinde delitescunt, tunc statim mittendus sanguis. 3^{tio} quando sunt alia gra-

^m 588.

^a *Diomedes Amicus*, Tract. de Variolis, cap. 10. *Anton. Ponce de Sancta cruz*, Imped. Magn. Aux. 3. 17. *Horstius*, de Variolis. *Joseph. de Medicis*, de febr. 42. *Ranchinius*, de puerorum morbis, 275. *Zacutus Lusitanus*, 786. *Angenius*, lib. 10. 3. *Petr. Paschalis*, 117, 463. *Joh. Chicotius*, Epist. de Variolis. *Heurnius*, Aph. 2. 15. *Jul. Cas. Claud. Emp. Rat.* 286. *Bartholin. Cista Med.* 601.

^b *Casus Medic.* 78.

via

“ via symptomata, præter symptomata vario-
 “ larum, ut Angina, obstinata Phrenitis,
 “ *Lethargus*, Dysenteria, gravis Ophthalmia,
 “ vel quivis alius periculosus & gravis af-
 “ fectus; & sic *Rhazes* mittit sanguinem in
 “ Variolis & morbillis, ubi adest *Dysenteria* ”.
 Itaque in difficili spiratione, aut ubi in Va-
 riolarum maturatione inflammatio ingruat sum-
 ma, aut tumor *Erysipelatodes* caput occupet, venas
 vel sub linguâ vel sub auribus aperiri jubet
Mayernius *: quâ quidem viâ, sanguine ad
 3. xx. effuso, *Vir* acerrimi judicii *Comitissam*
Bedfordiæ jam jam moribundam periculo eri-
 puit. Neque alia fuit curationis ratio, quam
 his in casibus maximè secutus esse videtur,
Clinicorum haud infimus, *Riverius*; qui, cum
 ægros ut febre continuâ putridâ laborantes tra-
 ctandos esse censeat, venam semel secâsse pa-
 rum contentus, eam iterum aliquando aperiri
 jubet, ut detractâ portione oneris, reliquum à
 naturâ facilius expellatur. Quin & recenti
 memoriâ, iisdemque prope temporibus, tres-
 trium maximarum gentium, *Hispaniæ* ^a, *Gal-*
liæ ^b, atque *Britanniæ* ^c Reges, venâ iterum

* P. 449.

b lib. 17. c. 2.

a Carolus II.

b Ludo-

vicus XIV. c Carolus II.

. 171. 9 *

fecta, ex hoc difficili Variolarum morbo eva-
ferunt. Ita non modò his in regionibus, sed
in Italia, & ad Hyperboreos usque invaluit hæc
Venæ secandæ consuetudo, siquando Variolis
licet prædeuntibus, malum adhuc ingravesceret.
Itaque vides Sydenhamum nostrum accuratissi-
mè de curatione Variolarum differentem, ut-
cunque huic Medicinæ minùs faveret, eam
tamen imperasse, si aut facies parum intumu-
erit, aut accesserit Phrenitis *. Unde mirari
subit id auxilii igenus Mortonò ita displicuisse,
ut illud in hoc morbi stadio prorsus repudi-
avit †: sed ille fortasse, cum morbum ipsum
à Venenato quodam miasmate proficisci conten-
derit, parum sibi constare videretur, si san-
guinis detractionem probaverat: itaque in eo
totus est, ut morbi virus Alexipharmacis, atque
Antidotis expugnet. Aliorum fortasse alia
ratio, qui scilicet, Variolas nihil nisi natura-
lem quandam humorum Crisin rati, naturæ suis
satis viribus, ut illi censent, instructæ ferè
omnia permittunt, ita ut medicus non tam
aut Artifex atque adiutor, quàm spectator
merus astare debeat. Quasi verò non essent,

* P. 153.

† P. 201, 204. VIX ut

ut certè sunt, in Variolarum decursu tempora; in quibus, etiamsi haud infeliciter processerit eruptio, medici iudicium valeret: qui, re indeterius inclinata, cum cetera provideret, tum hoc maximè dispiceret credo, quale futurum esset à sanguine detracto auxilium. Quid enim absurdius, quàm, ubi certum alioqui periculum imminet, dubitare, an ea sit adhibenda Medicina, quæ sæpissime quidem salutem agrotantis attulisse comperta est, medentis autem spes aliquando fefellerit? Ita verissima est illa Hippocratis sententia, quod, ubi morbus sit periculosissimus, in his periclitari oporteat: si enim successerit, sanum facies; sin minus, quod etiam alias futurum erat, id ipsum perpetur.

Sed ut ad ægroti Historiam revertar. Mane, die quinto, sopor adhuc ingravescerebat: rediitque per intervalla delirium: pustularum progressus nullus. Subsilierunt tendines, totumque corpus sæpe intremuit. Applicata sunt utrique brachio Vescicatoria. Sexto, horam circa undecimam, defecit & loquendi & deglutiendi vis: pulsus non æquis intervallis

motus, aliquando & intercifus. Hoc modo plusquam bihorium transegit. Quanquam nunc in ultimo discrimine versaretur; utpote qui jam obmutuit, & spiritus difficultate quasi strangulatus fuit, tamen eum ne sic quidem quasi deploratum deferi oportere putavimus; certi, quid valere posset Medicina, experiri. Cucurbitulis itaque admotis sanguis ad 3 viij. missus est; unde cerebrum aliquatenus recreatum, & spiritus liberior. Pulsus invaluit, magisque intra numerum movit. Nunc & oblata deglutire poterat: quare magna potionum copia imperata est. Tamen ne verbum quidem emisit, nisi quis eum prius fuerit allocutus: responsa interim ferè rationis haud expertia. Hodie & sequenti biduo, Medicinam ex Radice *Contrayervæ* & *Croco.* confectam adhibuimus. Infra Cubitum, & furis utrinque applicata Vesicatoria. Sero vespere, pustulæ jam primum turgescere cœperunt.

Septimo, Pustulæ tumentiores; quarum aliæ pure distentæ; aliæ vacuas vesiculas referebant: in ipsis marginibus rubor haud ita intensus. Pulsus incitator; febrisque etiamnum inhærebat. Sputatio libera, & copiosa; spiritus expeditior: manebat tamen nimia dormiendi

ne-

necessitas. Quo quidem affectu Comatoso, licet id nisi errore aliquo graviore in regimine admissio (quod tamen secus plerumque accidit) vix fieri^a putet, nullum tamen deterius esse^b presagium rectè pronunciat Mortonus. Idem tamen, ubi in hoc periculi, quodcunque sit, inciderit æger, venam secare perperam, uti videtur, reformidat. Quare autem, Comate urgente, hoc Venæ secandæ institutum, in primo^c morbi stadio probaverit, in secundo aut tertio non item, planè haud intelligo. Sed ut liberè loquamur, nosti in illo scriptore, quam de Variolis satis multa non sine labore aliquo corraserit, haud rarò desiderari & ordinem, & perspicuitatem, & iudicium: quippe qui sæpe, utcunque prolixus, nihil doceat: læpius præcepta obtrudat vel futilia vel etiam vitiosa: totam verò medendi rationem ad Hypothesin istam, de spirituum nescio quo Miasmate, à semet ipso confictam ferè semper detorqueat.

Octavo, eadem ferè omnia. Sputatio satis ex voto processit. Pulsus celer, sed neque humilis, neque imbecillus. Facies omni ru-

a 253.

b 204.

c 163.

E

more

more vacabat. Seri plurimum extraxerant Vesicantia. Toto hoc tempore urina largissime profluxit, nihil verò quicquam deposuit. Vesperi, ne nunc quidem ullus omnino in facie tumor. Pulsus idem. Urina pallidissima. Neque adhuc vel sopore, vel febre opprimi desitum. In facie pustulæ ferè exarescebant. Adhibitus est Clyster, unde *his* soluta est alvus. Iterum Nuchæ appositum Vesicatorium. Noctu sæpius delirabat. Febris exacerbata : pulsusque velocior.

Nono, nulla ferè mutatio, nisi quòd sputa paulò parcius fluerent. Repetita sunt eadem remedia ; vesperi Clyster acris injectus ; unde alvus *his* mota aliquid levamenti attulit. Nam vires adeò parum imminutæ sunt, ut pulsus inde invalesceret. Febris tamen haud omnino lenior. Facies penitus exarida : manus perpaululum intumescabant. Noctu Venter *his* descenderat.

Decimo, eadem propè omnia, nisi quòd cerebrum magis laborare videretur. Horà itaque decimâ, unanimi consilio sic processimus.

B. Decoct. Sen. Gereon. 3 iij.
Cremor. Tartar. 3 j.
Aq. Poon. C.
Syr. de Rhamno Cathart. ana 3 iij.
M. E. Haustus statim sumend.
B. Aq. Ceras. Nigr. 3 vij.
Cinnamon. Fort.
Tinctur. Croci cum Aq. Ther. pp ana 3 j.
Confect. Fracastor. sine melle 3 iij.
M. Cap. Cochl. iij. post singulas dejectiones.

Alvus quater resoluta est. Urina colore sa-
 turo tincta; jam primum suspensæ in eâ Nu-
 beculæ; paululum etiam subsidit. Pulsus
 plenior, & validior; quanquam de celeritate
 nihil remiserit. Caput etiamnum grave. Mi-
 ſturus, matulam poposcit: semel non sentien-
 ti descenderat venter. Inquietus admodum,
 nonnunquam & aliena locutus. Iterata sunt
 Cardiaca præscripta.

Undecimo, restitit salivæ fluxio. Tendines
 interdum convulsi. Cucurbitulis eductus est
 sanguis ad 3 vj. Vesperi injectus Clyster al-
 vum ter exolvit. Cætera planè eadem.

Duodecimo, Urina largiter profusa, probique coloris. Placida & naturalis per trihorium quies. Pulsus uti satis magnus, ita & rardior. Cerebrum aliquâ ex parte levatum. Iterum usus est haustu *Cathartico*, unde *ter* fusa est alvus. Post singulas dejectiones, vegetior factus est, & vesperi omnis sensuum stupor evanuit. Ita ille, qui per *undecim* dies, morbo maximo implicitus, quasi Lethargicus decubuerat, hac maximè evacuandi viâ veterum febremque excussit.

M. Cap. Coch. iii. post singulas dejectiones.
 Alvis quatuor resoluta est. Urina colore sa-
 luto tincta; tam primum inchoat in co-
 piositate; paulatim tamen substat. Pulsus
 prior & velox; quandoque de celatitate
 nimis tenet. Caput cruentum grave. In-
 terna; multum poposcit; semel non tenuen-
 ti descendit venter. Indurata admodum
 nonnullum & alia locum. Hecata sunt
 Cerebrum praeteritis.
 Duodecimo, tertiae salivae fluxio. Tardius
 Cerebrum convulsi. Cerebrum est
 sanguis ad 3 vi. Vespere inchoat Clyster al-
 vum exolvit. Cetera plane eadem.
 E. 2
 Duo.

HISTORIA 3

OCEAT mihi unam aut alteram
L Historiam retractare, in quibus &
 Tu mecum sociam operam navasti,
 & casus extiterunt singulares.

In Juvene Nobili, more ferè vulgari, scilicet nausæ, dorsi, laterisque doloribus, & summo ardore stipatæ, eruperant Variolæ; confertissimæ quidem, non in facie modo, sed & toto etiam corpore, ita ut omnibus ferme in locis confluerent; parcius tamen in ipso vultu confusæ. Pustulæ itaque, ut est in huiusmodi re morbi natura, depressiores, & materiâ minùs diffuentes. Summâ diligentia ægroti curam quotidie gessit *Tu Crompton*, Medicus *Windsor*ensis: qui itaque inter initia morbi & venam fecari, & alvum Clystere solvi iusserat. Cardiacis modicis atque Opiatis usus, ad septimum diem.

diem sine gravi aliquâ molestiâ pervenit : nisi quòd noctu subinde deliraret. Itaque applicata Nuchæ, & brachiis Vesicatoria. Sputatio, quarta exorta, ad duodecimum satis felicitas processit.

Die autem septimo, accessit Febricula, unde somnus paulò turbatior. Quoniam parum profecerant hætenus adhibita Vesicantia, altera duo Carpis sunt admota.

Octavo. Pulsus plus æquo celer. Faciei tumor per oculos. In papulis pus uti exiguum, ita & crudissimum. Magnæ portiones sumptæ. Nulla de gutturo, de ventriculo, de capite, de spiritu querelæ. Nox inquieta, aliquando & intercessit delirium. Febricula unus & perpetuus tenor.

Nono, itaque Vesicantia etiâ cruribus adhibita. Neque ea sanè vix unquam, hoc difficili præsertim morbi tempore, sine ratione admota : quæ quam vim in omni fere febrium genere exerceant, cum aliàs satis explicatum sit, haud ultra nunc persequar. Hæc, ab *Italis*, jam diu contra febres malignas in usum deducta, primus, uti cony, ad Variolas curandas transtulit *Mayernius* : quorum quidem efficacitatem ita supra cætera valentem judicavit, ut in magna

pe-

periculo novem una apponi jufferit. Quare falluntur, qui per omnia jucundam ejus disciplinam fuisse concipiunt.

At ægroto non modò Vesicantia adhibita, sed Clyster etiam vesperi injectus, unde *bis* demissa est alvus. Noctu somni breves atque interrupti, intercursabatque delirium.

Decimo, facies exaruit; manus nonnihil intumuerunt: sed in his atque in artubus cæteris pustulæ, in unum confluentes, hinc & inde peramplas vesiculas excitarunt; sub quibus permultum puris immaturi fluitabat.

Hujusmodi Vesiculas, *ambustorum ad instar*, sero limpidiore distentas descripsit Sydenhamus: quod quidem serum ita peracre fuit, ut carnem aliquando *subjectam nigredine*, & sphacelo attigerit. Id etiam advertit Vir perspicacissimus, quo melius humorum in hoc morbi genere cruditas intelligi possit, *agroti res non ante decimum quartum ut plurimum diem*, aliquando etiam non ante *decimum septimum* salvas fuisse. Id quod etiam ad eandem planè normam Juveni huic nostro accidisse mox videbitur.

Decimo quarto, adhibita est, ut prius in-
dicium Caratterica: & cum febricula ne-
Var. Anom. 1670. p. 211. b Ib. 212.

Mane

Mane *Rhabarbari* gr. xxiv. sunt præscripta : sed eâ parum respondente Medicinâ, circa meridiem injectus Clyster alvum *bis* magnâ copîâ deiecit.

Undecimo, Tussis, quæ à quatuor diebus fuerat molesta, quievit. In cæterorum curatione sic progressum.

℞ *Decoct. Sen. Gereon.* ʒ ii.

Manna.

Syr. Rosar. solut. ana ʒ ss. M.

Unde *quater* fusa est alvus : adhibitusque ex more haustus somniferus quietem eâ nocte placidissimam allexit. In brachiis & cruribus humor aded acris evasit, ut pelliculas, quibus inclusus est, eroderet tandem, unde magna fœditas odoris accessit. Itaque ea sevo agnino ita circum undique obducta sunt, ut pollin-cturam quasi passus videretur.

Duodecimo, & *decimo tertio*, pene eadem. His & sequentibus etiam noctibus per intervalla aliquantulum delirus ; febrigue adhuc incaluit.

Decimo quarto, adhibita est, ut priùs, medicina Cathartica : & cum Febricula ne tum quidem

quidem conquiesceret, etiam *decimo sexto* die iterata.

Hâc igitur medendi viâ Febris tandem ex integro decessit. Sed is fuit humorum acor, ut ægroto, etiam integritate restitutâ, non modo enascerentur furunculi, sed tota quasi desquamaretur cuticula, unguesque exciderent : his verò positis exuviis, novâ juventute reffloruit.

F

HIS

HISTORIA 4^a

VARIOLARUM etiam exitus, quem nos in Foeminâ generosâ simul vidimus, & rarus est, & notatu dignissimus.

Fuit illa habitu pleniore prædita, & duobus ferè à mensibus Tussi & Catarrho graviter conflictata est. Jam, cum ego accessi, in conspectu erant Variolæ: ita quidem confertæ, ut crescente morbo undique ferme inter se invicem adhærescerent. Febris satis vehemens; spiritus paulò difficilior: Vox subrauca. Urgebat aliquando & nausea. Caput verò præ cæteris immaniter dolebat. Præscriptis quæ ventriculum lenirent, Cucurbitulæ juxta collum adhibitæ sanguinis 3 ix. eduxerunt. Neque miretur quispiam quòd, utcunque jam exeuntibus Variolis, sanguinis mittendi author fu-

fuerim : quippe sub hoc ipso tempore, si exuberaverint humores, dolorve vehemens perstiterit, sanguinis detractionem, & maximè quidem si Cucurbitulis fiat, ita parum nocere comperi, ut faciliorem inde pustulis exitum ferè semper expediverim.

Secundo, cum Tussis vehementer sæviret, spiritusque adhuc aliquantulum laboraret, datum est *Decoctum Pectorale*; sed id stomacho (quod etiam sæpe aliàs vidi) ita insuave, ut nauseam ferè semper commoverit.

Tertio, omnia ferè eadem : nisi quòd *Linctu* adhibito Tussis paululum mitesceret; quietemque aliquam conciliarent *Opiata*, iteratis vicibus adhibita.

Quarto, multa de raucitate fauciumque asperitate conquesta est : itaque os sæpius *Gargarismate* lenitum. Pustulæ ingenti multitudine prodierant : mole quidem exiguæ, etiam & depressæ ; quoad cætera, nihil præ se mali ominis ferebant. Sputorum copia incredibilis, ita ut viginti quatuor horarum spatio quasi ad Congii mensuram assurgeret. Erat tamen iniquies perpetua, jugisque ita corporis jactatio, ut necesse fuerit ad *Opiata* rursus confugere. Hæc adeò liberius indulsi, quòd

ab his, quantum quidem observatione percepi, nec Tumorem faciei reprimi, nec sputa ipsa intercipi unquam viderim. Hoc præsertim morbi tempore mira præstant; cum nulla medicina, non modò ad quietem inducendam, sed ad ipsos etiam humores leniter foras alliciendos, pulque maturandum, sit valentior. Etiam in hâc ipsâ ægrotâ, ubi aliqua spirandi molestia fuit, ita parum offecit, ut, cum cætera in melius irent, sputaque rectè procederent, tum spiritus quoque minùs laboraret. Divinum planè remedii genus! quod solertissimus de hoc morbo scriptor *Sydenhamus* ad Variolas curandas invexit primus, quodque certè subtiliore quâdam observatione prudenter adhibitum pluribus saluti fuit, quàm cætera omnia quotquot sunt Cardiaca. Interque ea, quæ hâc ægrotis commoda conciliant, non ultimas tenet celebris illa à *Fracastorio* confecta Medicina.

Hâc igitur opitulandi viâ nox pacatior: dieque *quinto*, facies jam tunc intumescibat; pulsus ad numerum magis compositus: urina tamen, boni utcunque coloris, nihil demisit. Die *sexto* ferè eadem, nisi quòd languidior videretur.

Sep-

Septimo, molestè admodum se habuit, insomnis atque inquieta. Febris nunc denuo accessit. Materia, quæ pustulas infarsit, satis proba, & aliquantulum flavescens.

Octavo, eadem inquires; ita ut nullam noctem duceret, quin necesse fuerit *syrupi de Meconio* ʒ ij. adhibere. Quarum una ex præcepto *Sydenhami*, vesperi, temporis data; quia febris tum potissimum exacerbescere cœpit. Nox tamen nihilominus tristior.

Nono, Sputatio etiamnum satis liberè processit. Febris autem vehementer excanduit, ita ut interdum aliena loqueretur. Pulsus incitatus, valens tamen. Pustulæ in facie exarescere cœperunt, tumorque paululum subsidere. Spiritus haud ita liber; urina largiter demissa. Clyster mane injectus febrem aliquatenus leniit. Vesperi, Nuchæ admotum Vesicatorium: Haustusque somniferus ex more adhibitus. Noctu quies ferè nulla; incaluit quippe admodum, & delirabat.

Decimo, mane paulò magis ad quietem composita; sed nec adhuc febre, vel delirio vacua. Clystere tamen iterum injecto, aliquantulum ad se rediit. Vesperi adeò, cum Tu in consilium accersitus ægrotam mecum in viseres,

visceres, Febrisque nondum conquiesceret, quoniam pulsus utcumque celerem, plenum tamen & valentem, habitū virium ratione, percepimus, hoc remediū continuō sumendum duximus.

℞ *Decoct. Sen. Gereon.* ℥ ij ss.

Manna ℥ β.

Aq. Paon. C. 3 ℥. *M.*

Hauftumque somniferum post *duas* vel *tres* dejectiones dari iussimus. Noctu *sexies* fusa est alvus; ita tamen, ut satis commoda quietis intervalla habuerit. Hinc omnia in melius ibant: sic ut,

Undecimo, Febris fuerit multō remissior, & evanuerit prorsus delirium. Perstitit adhuc, quod perrarum est, sputatio liberrima. Matrum, qui hactenus erat perpusillus, tumor increvit: ita parum medicina leniter evacuans, hoc demum morbi tempore, quod a plerisque tantopere timetur, ne artus extremi intumescent, prohibet. Quinimo in *Fœmina*, uti meminisse potes, prænobili, quæ *undecimo* die abortum fecit satisque sanguinis profudit, manus, antea nequaquam inflata, *undecimo* primū

primùm post id profluvii turgescere cœperunt ;
ita ut paucis diebus, licèt Variolarum multi-
tudine laboraret, inque earum cursu abortiret,
ad integritatem pervenerit.

Duodecimo, cùm etiamnum inhæreret Febris,
iterum adhibitus est Clyster : unde alvus fluen-
tior facta maximum levamen attulit. Quippe
ad *decimum quintum bis terve* quotidie descen-
dit. Quæ Rhabarbaro per vices iterato, *Opi-
is*que commixto cùm leniter esset perpurgata,
post triduum calor omnis cum febre decessit.

Sed ut quale demum fuerit morbi virus,
appareat, cùm sanitas jam esset restituta, ma-
terix Variolosa naris infimæ septum, quâ car-
tilaginem est, percussa erosit ; ita ut foramen
hæc modicè, perfectâ undique cicatriculâ
obductum, relinqueretur. Et hoc quidem,
cùm aliis nihil officeret, in bonis ægrotæ re-
bus ducendum : nam si acris iste humor altius
ad ossa pervaserat. Nasus ipse concidisset.

HIS

HISTORIA 5ta.

DE **MEMINÆ** illustri, quæ à tribus
F circiter mensibus utero gesserat,
CO aborti sunt capitis atque artuum
 dolores vehementissimi: in dorso
 præcipuè ita acuti, quasi gladio confoderetur.
 Febris etiam accrescere inceperat. Qui affuit
 rerum harum peritissimus, *H. Chamberlen*,
 quanquam ne abortiret illa, metum subesse
 perciperet, aliquam tamen de Variolis suspi-
 cionem habuit: quare ut utrique malo occur-
 reret, sanguinem detrahi iussit. Postridie cum
 ingravescerent omnia, brachiis Vesicantia ad-
 hibuit: prodierunt deinde Variolæ, ingenti
 multitudine. Dolores aliquatenus levati: sed
 ad cætera accessit animi languor. Venter
 etiam paulò liquidior. Quare, quæ vires re-
 ficerent, fluentemque alvum cohiberent, im-
 perata.

perata. *Tertio* adedò die, cùm ego essem in consilium accitus, Variolæ totum ferè corpus occupaverant : distinctæ quidem ut plurimum, sed ut minima relinquerentur intervalla : itaque, vigente morbo, multæ confluebant. Neque abortiendi metus evanuit : febris quippe vix remissior ; & urina sanguine interdum tincta. Pustularum etiam egressus tardissimus. Adhæc increbuit Tussis ; sæpe etiam & nausea intercurrit. Dies *quartus* maximis in molestiis consumptus. Cætera ferè eadem. Itaque medicina somnifera vesperi adhibita, & ad mediam noctem, quia parum quietis attulerat, iterata. Nihilominus, ad primam ferè lucem,

Quinto, abortiit : sic tamen ut intus, quod infelicissimum fuit, remanserit *Placenta*. Itaque hæ cum essent rerum angustia, sanguinis profluvium, ne pustulæ penitus interciderent, paulum reprimi oportere duximus : iisque quæ lenius astringerent, *Opium* immiscuimus. Vesperi itaque fluxio ista satis mediocris : pustulæ tamen subpallidæ. Facies, quæ nonnihil jam intumescere cœperat, depressior. Pulsus celer, & debilis : inquietas continua ; mens haud ita integra. Digni motu perpetuo agitati ; stragula vellicabat, floccosque collegit. Vires

G

denique

denique adinodum imminutæ, ita ut in maximo vitæ discrimine versari videretur. Tamen ferè iisdem usæ remediis, maximèque *Opio* ad gr. ij per vices sumpto, noctem eam satis placidè egit : ita ut mane, hujus potissimum medicinæ ope,

Sexto, in melius mutata fuerint omnia : spesque aliqua vitæ conservandæ affulserit. Efflorescere quippe atque attolli cœperant pustulæ ; pulsusque invaluit, ita tamen, ut nunc quidem Febriculâ vacaret. Eadem remedia, atque ad eandem uti priùs normam adhibita. Nam à *Calidioribus*, etiam cùm pustulæ subsederint, temperandum esse ratifumus, ne, quod deterioris longè ominis futurum erat, sanguinis cursus cresceret. Quam etiam in Variolis medendi rationem, ubi *Menses* profluxerint, secutum esse video *Sydenhamum*.^b

Itaque *septimo*, cùm jam pene evanesceret ex nimio sanguinis fluxu timor, præscripta sunt *Cardiaca* temperiora : & Clyster, isque lenissimus, injectus.

^b *Variol. Anom.* 1670. 214.

Octavo, suâ quasi sponte exiit *Placenta*.
In hoc enim opere artem nocere posse arbitrati,
omnia propè naturæ permisimus. Aliquot
simul sanguinis grumi demissi; sed nulla, quæ
officeret, secuta est fluxio.

Ad nonum adeò diem perventum est. Facies
permodicè intumuit; pustulæ ipsæ nequaquam
inarescebant, utpote, cum segniùs prodissent,
crudâ adhuc materiâ fluentes. A triduo,
spûta satis libera. Tussis etiamnum molesta:
fauces asperæ, & lingua ulcusculis scatens. Fe-
bris inhærebat assiduè: aliquando & delirium
revertebatur. Pulsus interim satis valebat; &
utcunque incitior, in æquabili motu perman-
sit. Urina etiam multum deposuit. Sed ea
fuit inquietas jactatioque corporis, ut nullus
omnino somnus, nisi Opiatis affatim imperti-
tis, accesserit.

Decimo, idem rerum omnium status.

Undecimo, facies siccescebat. Febris adhuc
incubuit, remisit tamen aliquantulum, ventre
his, *Enematis* ope, subducto.

Duodecimo, inquietas eadem & Febricula,
quare paulò acrior *Clyster* inditus levamento
fuit.

Tandem *Decimo tertio*, cùm & vires satis constarent, neque adhuc decederet Febris, *Rhabbari* 3 ss. est adhibita : quippe morbum, qui alvo fluente levior jam factus fuit, hâc maximè medendi viâ tandem abigi posse confisi sumus. Ventre igitur *quater* fuso, Febris multò remissior : quæ tamen etiam, *decimo quinto* die, ita parum evanuit, ut necesse fuerit medicinam paulò efficaciorẽ exhibere. Ea fuit hujusmodi,

℞ *Decoct. Sen. Gereon.* 3 ij ss.

Mannæ Calabr. 3 ss.

Aq. Mirabil. 3 iij. M.

Unde alvus *quinquies* mota febris finem integrum imposuit.

Ita foemina lectissima ex vitæ discrimine, eo-que multiplici, plusquam semel, exemplo haud vulgari, liberata. Siquidem Vir ille experimentissimus, qui ægrotantis salutem præfuit, rarissimè aliquam, quæ Variolis correpta abortierit, ad sanitatem pervenisse ; earum verò, quæ hoc modo essent abortum passæ, nullam omnino superfuisse cognovit.

HISTORIA 6ta.

OCUS ipse hortari videtur, ut
 memorabilem, & huic quam mo-
 L dō retuli maximè affinem, *Puer-*
peræ Historiam attexam: præci-
 puè cum eidem illa Medico vale-
 tudinis suæ curam commiserat. Hic aded
 accersitus, cum vehementissimâ febre correp-
 tam, dorfique dolore laborantem videret, ut-
 cunque legitimū pariendi jam ferè instaret
 tempus, tum venam secari, tum *Enema* atque
 Vesicatoria adhiberi iussit. Postridie, erupe-
 runt Variolæ, ingenti multitudine: neque ta-
 men illæ, nisi rariùs, confluentes. Exinde
 de doloribus minùs quæsta est; *tertio* tamen
 die, partum maturum edidit. Nihilominus
 medentis consilio res ita processit, ut Variolæ
 eursum suum haud infelicitè tenuerint.

Septima

Septimo demum, cū ego accerferer, satis aperta febris redivivæ indicia. Pulsus quippe celer, & grandis. Urina pallidior, ubertim tamen demissa. Sputatio perparca. Vix quicquam intumuit facies; pustulæ ipsæ subalbidae; materiâ ita parum plenæ, ut maximâ ex parte vel pelliculæ, vel Verrucæ speciem induerint: perpauculæ sero tenui fluitabant. Noctes maximo cum labore traduxerat: utcunque *Opiatis* assueverat. Aliquando & languescere visa est. Itaque applicata sunt Vesicatoria infra cubitum utrinque: præceptaque, quæ & quietem inducerent, & humores, siquâ id fieri posset viâ, propellerent atque maturarent. Sed,

Octavo, utcunque nox paulò levior fuisset, pustularum maturitas nulla: neque quid amplius tumoris accessit. Febris autem multâ cum corporis jactatione acuebatur. *Clyster*, vesperi adhibitus, alvum fudit, unde febris impetus paulum relanguit.

Nono, eadem omnia. Neque quicquam vel in artubus maturuit. Inquies maxima, aliquando & mens parum sibi constans. Idem hodie ab eodem *Enemate* levamentum.

Decimo, apparuerunt in ipsis pustularum interstitiis, haud mediocri numero, papulae rubrae, *Morbilorum* instar, ferè intra Cutem haerentes : aliqua tamen ita extabant, ut tuberculi alicujus speciem referrent. Triduo autem elapso, omnes evanescebant. Neque nova hujusmodi eruptio aut infrequens, aut à scriptoribus silentio prætermissa : quam quidem & observasse videtur vetustissimus scriptor ille, apud *Rhazem* ^a, *Georgius* : ait quippe aliquando accidere, & inveniri *Variolas* parvas intus in magnis *Variolis*, & nominari *Variolas* duplices. Pari modo *Variolas* sæpe denuo quasi germinare, & recenti quâdam sobole succrescere scribit *Gometius* ^b, etiam in unâ corporis parte *Variolas*, in alterâ *morbillos* erupisse meminit *Etmullerus* ^c. Ita haud raro *Variolæ* sibi invicem succedunt, nonnunquam & pustulis tum *Verrucosis*, tum *CrySTALLINIS*, aliquando & *corneis* reperiuntur interstinctæ. Sed hic ferè Naturæ lusus humorum cruditatem arguit, graviolemque morbum significat. Tamen ut

^a Contin. 30. 419. Col. 3. Vid. etiam *Meyern. de Variolis. Gasp. Kolichen. Obs. de Variolis in Æthiops.* ^b 905.

^c 248. *Pechlin. Observ. Diemerbrook. Hist. 19.*

ad ægrotam revertamur, faciei pustulæ, squa-
marum instar, deciderunt. Febris continenter
inhæsit. Pulsus æqualis satis, sed justo concita-
rior. In urinâ nihil depositum. Itaque cùm
nihil ultrâ suis efficere viribus potuerit natura,
neque per Cutis meatus, neque seu per salivæ,
seu per urinæ vias quicquam amplius extrudere,
nostrum esse rati, ut huic ita laboranti sub-
sidium arte pararemus, *Rhabarbari* 3 ss. sine
morâ exhibuimus. Id tamen, alvo reluctante,
nihil egeffit. Quare vesperi paulò valentior
medicina præcepta est.

R. Decoct. Sen. Gereon. 3 iij.

Mannæ opt. 3 ss.

Cremor. Tartar. 3 j.

Aq. Mirabil. 3 iij. M.

Hoc, partitis vicibus exhibitum, alvum quater
multò cum levamine commovit. Quodd verò
Medicina ista sic divisa fuerit, id quidem in
hâc corporis imbecillitate consultò fecimus;
satius quippe duximus, quemadmodum & de
sanguinis detractione perscipienter notavit *Celsus*^a,

primùm levare ægram, deinde perpurgare, quàm simul omni vi effusâ fortasse præcipitare. Hâc scilicet moderatione utentibus, rarò aliquid adversi, præter spem, accidere solet.

Undecimo, & Duodecimo, Cardiacæ cum Opiatis conjuncta infirmitati virium commodè subvenerunt. Minus interrupta, quàm antea, quies. In urinâ aliquid tandem desedit. Pulsus non ita incitata celeritas. Sed neque adhuc, licet per discessionem aliquando mollita, febris integrum corpus dimisit.

Decimo tertio, igitur eadem ferè instituta purgatio, quod reliquum erat febriculæ, penitus restinxit.

Haud vulgares esse arbitror has *Abortientis*, atque *Puerperæ Historias* : in quibus, uti morbus ipse eundem ferè & cursum & exitum habuit ; ita hoc etiam commodi utrisque commune, ut, morbo utriusque notitiæ subtracto, neutra se variolis esse correptam, nisi sanitate tandem recuperatâ, perceperit.

Vides alteram non à *puerperio* modo, sed ab ipso variolarum genere in vitæ discrimen maximum incidisse : nam pustulæ erant, aut more verrucarum duræ, aut filiquarum instar vacuæ, nullamque unquam maturitatem adeptæ.

H

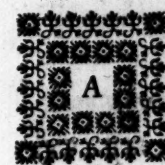
Quarum

Quarum has *Marcellus Donatus*^a, illas *Jo-
hannes de Gaddesden*^b, de re medicâ scriptor
nostratium antiquissimus, uterque *Rhazem*^c
secutus, lethales pronuntiat. Hæc quidem
morbi species perrara : quâ tamen puellam non
ita pridem laborantem curavi. Erant in eâ
Variolæ confertissimæ : febris sub initia ita
vehemens, ut per *quinque* continuos dies de-
liria, dolores, Vigiliæ, nervorumque disten-
siones intulerit : post id temporis omnia pacata.
Octavo, in pustulis nullum omnino puris ve-
stigium : nullus itidem in facie tumor. Ita-
que jam tunc, nè periculum grave instaret,
metuendum duxi. Postridie tamen, pelliculæ
omnes ruptæ atque deciduæ : & contra spem
omnium, sine febre morbus ex integro decessit.
Elapsis tamen diebus aliquot, materiam adhuc
in sanguine delitescens indicabant, qui tum
ubertim prodierunt, Furunculi.

^a *De Variol.* III. ^b *Rosa Angl.* 2. 4. ^c *Contin.* 30.
de pest. c. 15.

HISTORIA ^{7^{ma}}

DOLESCENTULUM annorum
 ferè quindecim Febris, cum multo
 capitis dolore fluxuque ventris per-
 acri, corripuit: ita ut brevi pro-
 dierint Variolæ, confertæ & contiguæ. Egro-
 tantem sic maximè levare posse judicabat Vir
 rei Medicæ gnarus, *T. Wadsworth*; si Nuchæ
 apponeretur Veficatorium, essetque in usum
 vocata, quæ fluentem alvum reprimeret, *Tin-*
ctura. Tertio, cum ego adscitus essem, die,
 pustulæ, utcunque exiguæ, satis floridæ ta-
 men, magisque quàm pro impedimentorum
 ratione evocatæ. Nam alvus erat etiamnum
 cita, ita ut quotidie *quater* aut amplius de-
 scenderit. Itaque *Tincturæ*, aliisque remediis,
 tam astringentibus, quàm Cardiacis, sæpius af-
 fuetum, unde paululùm substitit alvus. Ac-

cessit gutturis angor, & quædam asperitas :
Lingua etiam pustulis dolentior. Cui quidem
malo commodè subvenit *Mucilago* tenuis, ex
Cydoniorum femine confecta. Urina coloris
haud mali.

Quarto, mane pleraque eadem : increbuit
tamen ventris fluor ; ita ut necesse haberemus
valentius quoddam medicinæ genus experiri :
quod fuit huiusmodi.

& *Decoct. alb.* 3 vj.

Confect. Fracastor. sine melle 3 vj.

M. F. Clyster statim injiciendus ; & rep. ves-
peri.

Sed neque sic alvus ita quievit, ut non sæ-
piissime noctis tranquillitatem interturbârit.
Nihilominus,

Quinto, pustulæ neque colore pallentes, ne-
que in apicibus retrusæ ; sed pro huiusce mor-
bi indole haud infeliciter provectæ : vires etiam
satis constantes. At aderat inquietas haud me-
diocris, venterque exsolutus novas molestias
creavit. Quod fluxit autem erat perliqui-
dum : interdum etiam Mucis pituitæque si-
milis excreta. Quare & *Theriaca* astringen-
tibus

tibus immixta, & *Clyster*, qui potentiùs ventris impetum compesceret, injectus. Adhibitus etiam, qui somnum inferret, haustus. Noctu, satis commoda quies, ita ut,

Sexto, alvus coactior facta, nunc tandem comprimi videretur. Quare omissis quæ valentiùs astringerent, *Theriaca* iterata est: eademque nobis fuit somni arcessendi cura.

Septimo, tamen recruduerunt omnia; alvus siquidem nimium concita: pustulæ tamen coloris satis vividi; & pure probabili refertæ. Itaque ad ea, quæ die *quarto* præcepta sunt, iterum transivimus. Unde nox paulò tranquillior.

Octavo, Nullæ ampliùs alvi fluentis turbæ: neque ulla nisi de languore aliquo querela. Pulsus tamen commotior, ita ut haud obscura fuerint febris secundæ indicia. Itaque satis cum molestiâ consumptus dies. Quare id à nobis maximè attendi, curationemque sic dividi oportere rati, ut & perfici posset, quæ adhuc tardior fuit, pustularum maturitas, haberetque æger liberaliores quietis inducias, in *Cardiacis*, quæ mediæ essent materiæ, *Opiatis*que hærendum esse judicavimus. Postridie adeò, satis ex voto in omnibus processum.

Dē-

Decimo, Pustulæ, maturitatem adeptæ suam, siccescere cæperunt. Febris exacerbata, ita ut summa secuta sit inquires. Igitur *Enema*, quod ventrem emolliret, & Vesicantia brachiis adhiberi curavimus. Haustus etiam somniferus alterâ vice, noctu, repetitus : unde quies aliquantulum pacatior ; ita tamen ut,

Undecimo, Pulsus fuerit nimis concitatus, fervorque corporis satis vehemens. In urinâ autem aliquid defecit. Itaque cum Febris etiamnum insideret,

Duodecimo, *Rhabarbari* 3 ss., hæsitazione omni abjectâ, exhibuimus ; unde alvo quater solutâ, febrilis ille æstus magis ad temperiem deductus : qui tamen, sub noctem potissimum, ingravescere nondum destitit.

Decimo tertio, idem rerum omnium tenor. Quare,

Decimo quarto, *Rhabarbarum* rursus exhibitum ventrem sexies fudit. Hinc nox satis quieta : & quod reliquum erat febriculæ omnino elanguit.

Advertis, quàm in lubrico fuerit Adolescentuli huiusce salus. Etenim cita alvus, ab universis scriptoribus, inter signa Variolarum maximè funesta ponitur : cuius quidem tantus fuit

fuit apud *Arabas* timor, ut horum plerique ægrotos per ea quæ ventrem contraherent non diligenter modò, sed etiam officiosè præmunierint. Aliorum autem, etiam *Arabum*^a, alius sensus, qui primis morbi diebus alvum leniri volunt : nonnulli eam omni^b, aut alterno^c saltem die, vel *Clystere* vel *glande* subditâ solvi præcipiunt. Quam quidem curandi viam, quibusdam in *Germaniæ* locis, jam nunc teneri intelligo. Quanquam verò is ego non sum, qui, utcunque *Cathartici* aliàs haud adversus, in ipso morbi curriculo ea in usum trahi consulerem : hæc ipsa satis evincit Historia, ventris fluorem, etiam citra ægroti exitium, in Variolis posse aliquando consistere. Id autem observatione haud indignum, quòd, re licèt in integrum restitutâ, morbus tamen ipse factus fuerit, ut alvo fluentiore plerumque fit, diuturnior.

^a *Fil. Mesia, Contin. 421. c. 4. Serap. ib. & de Febr. c. 12.*

^b *Sennert. 736.* ^c *Fonsc. Consilior. Tom. 1. 48. Horat. Aug. x. 18.*

HISTORIA 8va.

 IRO annum ferè agenti tricesimum acciderunt Variolæ, totum corpus pariter ac faciem ita occupantes, ut invicem usquequaque adhærescerent : paucissimis etiam in locis coahuerunt. Sed cùm satis aliàs roboris subesset, *octavum* diem haud admodum vexatus attigit. Tum verò vesperi spiritus paulò gravior, sensus tardior, mensque haud leviter commota. Inquies, fervorque corporis accessit. Pustulæ jam quasi inaruerant. Curavit eum diligenter *J. Hollier* : sed ne suo ille arbitrio, quæ prior visa est, medendi viam insisteret, obstitit *Gallus* quidam, qui cùm medicinam ex *fale* potissimum *Viperino* confectam, eamque quasi fallere nesciam obtruserat, de ægri securitate magnifica promisit. Tamen,

Nono,

Nono, neque defiit spirandi molestia, neque non vehementius increbuit delirium. Itaque, vesperi, apposita sunt Nuchæ atque brachiis Vesicantia : *Clysterque* satis acris inditus ventrem sæpius commovit. Hinc

Decimo, spiritus faciliior, caputque aliquatenus levatum.

Undecimo autem, febris invaluit : ita ut Delirio maxima tandem per vices supervenerit capitis gravitas ; ferè ut soporatus videretur. Tendines interim convulsi. Ardor corporis summus : aliqua etiam spirandi difficultas. Pulsus tamen & plenus, & vehemens. Itaque cum discrimen ingens jam tum immineret, in eâ fuimus opinione, & sanguinem extemplo detrahi, & alvum etiam sic deduci oportere.

Decoct. Sen. Gereon. ʒ ij.

Syr. de Rhamno Cathartic.

Aq. Pæon. C. ana ʒ iij. *M.*

Dicenti, extrema videri ejus generis remedia, ea sanè sic & videri & esse responsum est, idque itidem extremum esse, cui occurri voluimus, periculum. Quare sanguis jam tum detractus præsentis aliquid auxilii attulit ; noctuque ven-

ter saepe demissus tum cerebri tum pectoris
gravitatem sic ex integro tollebat, ut febris
quoque jam interquiescere cœperit. Ita tan-
dem juvantium pertinacia malum corporis vi-
cit.

HIS

HISTORIA 9na.

OBILISSIMÆ & perantiquæ familiæ hæredem corripuerunt Variolæ : ita leniter quidem, ut sine ullâ ferè molestiâ eruperint. Itaque in principio, nihil, quod morbo occurreret, factum : nisi quòd Cucurbitulis eductus fuerit sanguis ad 3 iv. Curam ægroti habuit, Vir clarissimus, & supellectile medicâ instructissimus, *H. Sloan*. Ad octavum adeò diem sine omni difficultate perventum est : ut nulla omnino fuerit suspicio, posse eum aliquando in periculo versari. Eo tamen die, cùm nos illum unà primùm inviseremus, & febre tentatum, & singultu sæpius affectum invenimus. Accessit & Tussicula. Pustulæ non in facie modò, sed per universum corpus confertæ : in pectore præsertim à claviculis ad umbilicum

usque, densissimæ : quod uti perrarum est, ita & inter mali ominis signa à quibusdam non temere positum. Neque id sanè infrequens, ut Variolæ, licèt inter initia facillimè, ut hoc in casu, proruperint, morbi tandem decursu evadant mortiferæ. Pustularum margines supra modum rubescences : ipsæque crudiore materiâ diffuentes, quæ ad flavedinem quidem parum accederet. Facies non nisi modicè intumuit. Pulsus plenior, utcunque incitatus. Haud multa inquietas; somni tamen neque arcti, neque diuturni. Sputatio longè parcior, quàm quæ morbo ita gravi conveniret. Is autem virium languor, ut neque caput de pulvino tolli, neque in alterutrum se verti latus libenter tulerit. Horum omnium ut ratio aliqua haberetur, mitiore Cardiacorum genere, aliisque remediis curavimus.

Insequente *biduo*, nulla rerum mutatio, nisi quòd decesserit singultus. Somnifera singulis noctibus adhibita, aliquando & iterata.

Undecimo, Tussis vehementer increbuit, & quandam quasi in pectore angustiam invexit. Febris etiam, præsertim vesperi, exarsit. Itaque quæ pulmonibus subvenirent imperata, admotumque Nuchæ Vescicatorium.

Duo-

Duodecimo, venter *Enemate* solutus febrem aliquantulum tenuavit, quæ tamen noctu ita recrudit, ut per intervalla delirium excitârit.

Decimo tertio, Facies prorsus incrustata; Manuum tumor omnino nullus. Spiritus paulò molestior. Neque febris adhuc conquievit, neque remiserunt cætera. Urina tamen, largiter utcunque profusa, nonnihil deposuit. Serio igitur de his rebus deliberantes, de *Evacuantibus*, & de *Rhabarbaro* exhibendo sermonem habuimus: cunctanter tamen in hoc ipso morbi tempore, periculoso licet, agendum esse arbitrati, id consilii abjecimus. Quâ quidem in re id potissimum attendimus, ut, naturæ conatum dum opperiremur, ægroto interim nihil noceremus. Neque id non a nobis curandum esse duximus, ut existimationi etiam nostræ, quoad licuit, consuleremus. Fortasse etiam prudenter satis aut quicquam tentare, aut in splendidâ personâ periclitari conjecturâ nostrâ noluimus, ne occidere, nisi servâssemus, videremur. Quippe siquid adversi acciderit, id *Rhabarbaro* fortasse quis imputaverit: sin, *Bolo* atque *Jalapio* decenter & solenniter repetitis, res tamen ad exitium veniret, artis regulas fuisset persecuti. Nihilominus *Cly-*
stera

sterem alterâ vice præcipere ausi sumus, adhibitaque sunt brachiis utrisque Vesicantia. Nox inquieta; Febre nunquam antea ita graviter laborârat: multa, & sæpissime incondita, locutus. Pulsus tum citatior, tum minùs valens. Itaque mane,

Decimo quarto, experiri statuimus, quid auxilii in hoc rerum discrimine afferre possent Cucurbitæ: his adeò admotis, sanguis ad 3 viij. fluxit; unde & aliqua caloris remissio, & capitis levamen maximum.

Vespero tamen, cùm Febris etiamnum parum esset inclinata, nosque evacuantia præcipuè ex usu fore tandem suspicaremur, de *Rhabbarbo* iterum mentionem fecimus; jam de *quindecim*, mox de *viginti quinque* granis locuti. Sed medio tutiùs eundum esse rati, rem æquissimo modo secuimus: &, *viginti* demum granis fidenter exhibitis, nimium alvi fluxum haudquaquam perhorruimus. Hinc ventre *semel* soluto, Febris, utut nunc primùm mitescere visa sit, etiamnum tamen inhæsit. Quare ne vel delirium, vel spirandi difficultas ingravesceret, Vesicantia ut præstò essent, præcepimus.

Decimo

Decimo quinto, melior paulò rerum facies. Pulsus magis ad æquabilitatem accessit. Nulla jam pectoris angustia, vox tamen raucissima. *Enemate* adhibito, emollitus est venter; qui deinde ad fluorem proclivior, hoc & proximo die *ter quaterve* dejecit. Vires tamen, nisi in ipso deijciendi articulo, haudquaquam imminutæ.

Decimo septimo, ad *Rhabarbari* 3 fs. satis audacter ascendimus: unde *ter* fusus est venter. Sed neque adhuc febris prorsus evanuit, quæ vesperi præsertim molestiam renovabat. Cætera quidem in melius mutata. Itaque,

Vicesimo, cum quotidie descenderat venter; exhibita sunt *Rhabarbari* grana xxv. Febris nunc tandem penitus depulsa; viresque, quamquam alvus liquidior jam facta *bis* ferè indies, ad tempus aliquod, fluxerit, paulatim instauratæ.

Ad hunc modum Vir ille prænobilis ex morbo gravissimo, lentis tandem gradibus, ad sanitatem pervenit: quam utique evacuantibus, & quidem Ventri maximè fluenti acceptam referri oportere ipsa satis fidem facit Historia:
nam

nam Febris non, nisi postquam fuerit leniter
sanè, ad plures tamen vices repetita *purgatio*,
decessit.

HISTORIA ^{X^{ma}}

*****ELIRIUM vel in initiis, vel in
 ***** ipso vigore Variolarum satis vul-
 ***** D ***** gare est : sed id vix alias unquam
 ***** ita impotens atque effrænatum,
 ***** ac in Virgine quâdam percepi.

Eruperant ex haud commodè, die scilicet se-
 cundo ; permultæ quidem illæ atque densæ,
 sic quidem ut in genis planè coiverint. Vi-
 cinus aderat ei Medicus *T. Pigot* : qui id
 probe curavit, ut satis feliciter & exirent pu-
 stulæ, & procederent. *Quarto* aded die, ex
 tum mole haud mediocres, tum etiam colore
 florentes. Sed somnus à biduo nullus accessit-
 rat ; quare mens brevi turbatior, ita ut vanas
 quasdam imagines, cogitationesque tristissimas
 acciperet : neque intra verba desipuit illa, sed
 aliquando violentius se gessit, sic ut facile con-
 K tineri

tineri nequiverit. Pulsus eo die haud multum inquietus ; sed corporis fervor vehemens : seque ipsa quasi flammis torreretur saepius clamavit. Imperata sunt Vesicantia : aliaque id genus remedia, quæ & pustulas augerent commodè, quietemque arcesserent. Sed somnum his auxiliis frustra quærivimus. Itaque manebat idem,isque quasi bacchantis furor. In cæteris, satis pro sententiâ processum.

Septimo, quietis quidem perpusillum : mens tamen vanis imaginibus pariter addicta. Pustulæ cursum suum non malè tenuerunt. Febrisque hætenus, si pulsum consuleres, ferè aberat, sed incendium aliquod intus delitescere visum : adeò ut sitis adesset perpetua, faucesque ita siccescerent, ut sputorum omnis interciperetur cursus.

Octavo, cum materia in pustulis jam ad maturitatem spectaret, febrem ex more accessisse pulsus ipse, concitator factus, indicabat. Idem tamen & validus, & plenus. Spirandi molestia nulla, sed nec quies ulla : nec mentis error quicquam remisit. In urinâ nihil coctum apparuit.

Nono, omnia ferè eadem, nisi quòd tum Febris, tum Delirium faviret atrocius. Itaque
Clyster

Clyster est injectus ; unde, alvo subductâ, spatium aliquod in quiete transactum.

Decimo, Pustulæ quidem pure, sed eo tamen crudissimo repletæ. Eadem animi impotentia ; Febrisque ad extremum caloris gradum perducta. Nervorum etiam distentiones subinde obortæ. Quare, Cucurbitulis admotis, sanguis ferè ad 3 ix. detractus : unde primum aliqua, permodica licet, Febris levatio. Tendines jam etiam quiescebant.

Duodecimo, rursus in deterius itum est. Sed nec pustulæ adhuc prorsus aridæ, neque faciei tumor imminutus : corporis autem calor intensissimus. *Rhabarbari* 3 ss. jam tum sumptâ ventrem laxaverat modò ; quare is, proximò die medicinâ paulò valentiore adhibitâ, liquidus est. Inde aliquæ somni induciæ ; qui tamen etiamnum ita perdifficiliter accessit, ut ferè frustra fuerint, quæcunque in usum ducta sunt, *Opiata*. Id quod aliàs in vehementibus deliriis sæpe experimur. Febris adhuc cum mentis alienatione maximâ inhæsit : itaque *decimo sexto*, *Rhabarbari* 3 ij imperati sunt, & *decimo septimo*, etiam repetiti : ita ut alvus sæpius descenderit : sed ne sic quidem aut in-

tendum corporis restinctum est, aut remisit delirium. Igitur,

Decimo nono, Hirudines, Venis temporali-
bus admotæ, sanguinis multum exhauserunt.
Hinc magnum capitis levamen percipi; quod
tamen adhuc ita vacillabat, ut delirium sub-
inde recurreret. Neque febris hætenus inter-
quievit.

Quare, *Vicesimo*, potione, quæ leniter
purgaret, adhibitâ, intraque *triduum* iteratâ,
febris ita imminuta est, ut ægrota, post *Vi-
ginti quatuor* demum dies, jam primum mentis
esset suæ. Atque illa quidem deinde, ut fe-
briculæ finem imponeret, *lacte Asinino* usa,
brevi ad integritatem pervenit.

VIDES

IDES, quàm in simili Variolarum genere dispar sit morbi ipsius cursus, ratioque affectuum multiplex, & planè dissimillima : vides ægrotos sexus utriusque, omni tempestatum genere, omnis ætatis, omnis habitus, omni anni tempore, eodem malo laborantes ; quos tamen omnes hæc potissimum *purgandi* via periculo vitæ maximo liberavit. Vides, ut aliis inopinatam præsentissimamque opem attulerit *purgatio* ; ut aliis paulisper subvenerit, cunctantiùs per vices repetita : ut universis, seriùs aut citiùs, mirabilem in modum salutis fuerit. Nonne enim omnes hi ex ipsis propè lethi angustis, hoc medicinæ auxilio, emergere ? quidam utique, uno quasi ictu, simul & semel erepti : plurimi minutatim, lentèque admodum extricati : ita ut, siquis horum omnium salutem *purgationi* minimè ascribi oportere censeat, idem pari per me licet jure contendat, neque

neque artem medicam unquam exstitisse, neque ullam unquam profuisse cuiquam Medicinam. Hæc tamen nota satis atque illustria, non ex otiosorum hominum cerebro effusa, sed ex ipsâ, Artis Magistrâ, Experienciâ, eâque multiplici, deducta : non in angulis, non in gurgustiiis, inter nutrices & aniculas clanculum conficta, sed in luce atque conspectu hominum, maximèque intra Nobilium parietes, coram testibus idoneis gesta atque probata.

At, inquiunt, inaudita est hæc medendi via & nova, à priscorum rationibus aliena, à nobis jam primùm recenter tradita : nôsti, quàm parum Nos quidem id quodcunque fuerit laudis nobis ipsis arrogemus ; dixique aliàs, quibus id demum Authoribus ut faceremus, impulsus sumus. Sed quò magis, vel ut inventores, gloriam defugere, vel ut novatores, invidiam declinare possimus, liceat argumentum hoc longiùs ex ipso fonte repetere. Neque res erit, hæc præsertim, valde aliena, si & primam morbi originem altiùs persequar, & de vetustissimis quibusque, qui de eo locuti sunt, scriptoribus strictim pauca, haud omnibus nota, subjiciam. Quod quidem libentiùs facio, quia illorum tempora, uti hæcenus in

libris

fibris notantur, non falsa modò sint, sed & confusissima. Neque verò id mirum tot fabulas, tantamque in rerum harum memoriâ obscuritatem reperiri, cùm nullus adhuc ad scribentium manus pervenerat Author idoneus, qui explicato ordine medicorum *Arabum* ætates persecutus esset : sed has demum tenebras primus dispulit, Vir reconditæ eruditionis, *Pocockius*, *Abul-Pharajio* ^a, eodem & Medico & Historico haud mediocri, in lucem publicam prolato ^b. Quare, quod hucusque à nemine animadversum esse percipio, id quod est hujus argumenti breviter percurram, ut prima Variolarum notitia in quâ ætate extitisset, quatenus quidem ex Historiâ constat, possit intelligi.

Variolæ igitur, uterunque earum ortus sit fortasse, quàm vulgò existimatur, obscurior, tamen ab *Arabum* usque imperio initia duxisse videntur. Nam qui eas *Græcis*, etiam antiquioribus, cognitâs fuisse contendunt, planè ineptiunt : cùm ii, in signis morborum enarrandis scriptores accuratissimi, de hoc tamen literam prorsus nullam reliquerint. Neque

^a *Kixit A. D. 1284.*

^b *Oxon. 1663.*

me fugit, quòd ipse *Rhazes* ^a suo, non *Georgii* (ut vult *Sebizius* ^b) decreto, *Galenum* eas non omisisse, & propriam earum curam scripsisse dixerit: quos quidem *Galen*i locos ego cum *Diomede Amico* ^c neque inveni adhuc, neque ad Variolas quoquo modo referri posse conjicio. Unus tamen *Rhazes*, qui multa priscorum *Arabum* scripta suo operi inseruit, ostendit, morbum hunc aliquot ante suam ætatem seculis fuisse notissimum.

Antiquissimus adeò, quem aliquid de Variolis memoriæ prodidisse constat, à *Rhaze* sapius laudatus, *Aaron*, sacerdos; *Alexandriæ*, in quâ à *Ptolemæorum* usque temporibus flourerant literæ, & præsertim *Medicæ*, natus: qui *Mahumede* imperante, A. D. 622, five circa *Hegiræ* initia clarus ^d, triginta de re Medicâ libros ^e, linguâ uti dicitur *Syriacâ*, composuit. Hic & signa Variolarum tradidit ^f, & erumpendi tempora explicuit ^g, & five salubria, five periculosa genera ^h notavit: etiam aliquâ ex parte curandi ⁱ modum attigisse videtur. Nam & ca-

^a Contin. 419. 4. 420. 2. ^b De Variol. Disp. 2. Q. 1.
^c De Variol. c. 10. ^d Abul-pharaj. p. 99. ^e Ib. Haly
Abbas Theor. c. 1. ^f Contin. 419. 2. ^g Ib. col. 4.
^h 422. 1. ⁱ Ib.

vendum esse ait, cum semel eruperint; à frigidis; succum *Apii*, & *Feniculi* præcipit, quod melius extrà prodeant Variolæ: medicinam denique, quod tam ori faucibusque, quàm oculis nihil asperius accidat, describit. Ita ut in *Ægypto* fortasse, *Aaronis* patriâ, eâdemque *Pestilentie* procreatrice haud infrequenti, prima, quantum ex monumentis suspicari licet, exordia habuerit Variolarum morbus: qui deinde, *Alexandriâ* ab *Anro* captâ, *Gracisque* ereptâ, inter *Arabum* nationem facilè diffusus est. Haud ita multò tamen ante *Aaronis* tempora, etiam in *Ægypto*, Variolas extitisse fidem facit, qui superiore seculo vixerat, *Ælius Amidemus*; is enim, utcunque in eâdem *Alexandriâ* ^a Medicinæ studuerit, omnemque rerum Medicarum farraginem congesserit, mentionem de iis nullam omnino fecit.

Circa idem tempus, sub *Heracii* ferè exitum, Anno nimirum 641, medicinam illustravit, sive potius Veterum, *Galen*i præcipuè, volumina contraxit *Paulus Ægineta* ^b: in morbis mulierum tractandis insigniter peritus;

^a *Tetrabib.* 1. 1. *Ol. Cyzicen.* & *Ol. Salca-*
pharaj. 114.

^b *Abul-*

unde ei cognomen *Obstetricii* accrevit. Itaque
 & suos de re *Medica* libros, uti advertere po-
 tes, a *Pregnantium* victu auspicatur, & affe-
 ctus *mulieribus*.^a fere fufius, quam ceteros, e-
 narrat. Peregrinandi studio multum deditus
 fuit: cum tamen ille, scriptor, uti videtur,
 haud indiligens, nullumque a se morbum præter-
 missum^b esse professus, de *Variolis* ne verbum
 quidem fecerit, satis magno argumento est,
 eas non modo vetustioribus *Græcis* fuisse in-
 cognitæ, sed ne *Pauli* ipsius temporibus in
Græcia adhuc innotuisse.

Post hanc ætatem aliquot annis, A.D. 883,
 extitit *Muſerſawaihus*, *Basorensis*, lingua *Syrus*,
 religione *Judeus*, medicus, *Rhazis* iudicio,
 & perspicuus & sagax. Is *Aaronis* Presbyteri
Pandectas medicas, *Merwano* imperante, in ser-
 monem *Arabicum* convertit^c. Huius & scripta
 quædam feruntur: in quibus oculorum etiam
 a *Variolis* male habentium curam tradidit^d.

Ut autem *Variolas* etiam in hac *Arabum*
 ætate lethales aliquando fuisse appareat, *Alſaf-
 ſahum* *Chalſam* eo morbo periisse, A.D. 753,

^a Lib 3, & 6. ^b Præfat. ^c *Abul-pharaj.* 127. ^d *Contin.*
 421. 3.

reſtaur. *Historia*.^a Mox imperio ſuffectus
Almanſon, ex *Abbaſidabum* ſimpe profectus,
 literarum ſtudia excitavit: cumque *Bagdad*,
 urbis à ſe jam recentè conditæ, ſtomachi in-
 ſumitate laboraret, *Georgium*, Medicum *ſon-*
diſaburi celebrem, *Perſicæ* atque *Arabice*
 Lingue peritum, accerſi juſſit. Idem *Geor-*
gius quædam de *Variolâ* conſcripſit: & mu-
 quibus maxime tempeſtatibus^b ſevire ſoleant,
 tum quibus notis^c ſinternoſci poſſint, ſatis di-
 ſertè explicuit: aliquid etiam de earum^d præ-
 ſagiis adjecit. *Tum*, circa A. D. 795, *Johannes*, filius *Mo-*
ſæ, Chriſtianus, *Syræ*, ſaceti Viri ſinguli
 magnique nominis, ſchola^e *Bagdad* ſummâ
 cum celebritate aperuit. Itaque ætas ea max-
 imam Medicorum copiam effudit. Hic ſcrip-
 ta Veterinum medicæ interpretanda ſuſcepit, im-
 pulſu præcipue *Ræſſidi Chalifæ*: cujus ille
 quidem ſaluti, ut & eorum qui deinde ſecuti
 ſunt, uſque ad *Almotavacell* tempora præ-
 fuit: hoc autem familiariffimè uſus eſt, tan-
 demque, non niſi circiter A. D. 846, ætatè

^a *Abul-pharaj*. 139. ^b *Conſin*. 419. 2. ^c *ib.* 603. 3. & 4.

^d *Abul-pharaj*. 153.

profectior decessit. ✕ Libros autem composuit
quàm plurimos, ordine quidem, uti notat
Haly^a Abbas, carentes; in quibus & aliqua
de Variolis præcepta dedit: nam, præterquam
quòd eadem ad oculos atque *Aaron* præceperit,
ventremque tympani instar sonantem ^b mali
esse omninis edixerit, ad amovendas Vario-
larum Cicatrices *mirabile* ut dicitur remedium
concinnavit, & decantatum illud *Lacca Len-*
tiumque Decoctum primus descripsit ^c. Alvum
etiam *Aqua fructuum*, si necesse fuerit, usque
ad septimum diem leniri iussit. At hujus
scripta ita exaruerunt, vix jam ut appareant.
Nam *Johannes* ille *Damascenus*, *Mesue* etiam
dictus, cujus opera nos jam in manibus habe-
mus, ab hoc nostro alius longè est, & longo
intervallo recentior.

Sed hæc eadem ferè omnia, quæ de Vario-
lis perstrinxit *Mesue*, à *Serapione^d* sunt itidem
tradita: qui id etiam addidit, sanguinem in-
ter initia, vel Venâ incisâ, vel Cucurbitulis
adhibitis, mitti oportere. Etiam lenientibus,
à *Mesue* præceptis, alia quædam adjecit.

^a Theor. 6. 3. ^b Contin. 421. 1. ^c Ib. 4. 4. ^d Contin.
421. 1. & 4. 425.

Nam id quoque advertere licet, quòd hæc, quæ jam ex *Rhaze* sunt petita, etiam inter ea, quæ *Serapionis* nomine de *Febribus* habentur, verbis ferè iisdem explicata reperiatur. Id autem in *Serapione* ^a reprehendit *Haly Abbas*, quòd non investigaverit *Variolam* signaque ejus, & medelam propriam; sed interserit ejus mentionem in calidi tractatu *Apostematis*: in quod tamen vitium delapsus est ipse *Haly* ^b *Abbas*. *Serapion* tamen, utcumque *Rhaze* antiquior, quo tempore vixerit, incertum: qui enim eum, *Leone Isauro* imperante, circa A. D. 730, floruisse volunt, quâ id autoritate innixi asserant, haudquaquam percipio.

Successit autem *Mesue* seni adolescens, *Isaac Johannitii* ^c sive *Honaini Ebadiensis*, (cui, quòd libros & medicos & mathematicos feliciter traduxerat, *Interpretis* nomen inditum) filius: alterius *Johannitii*, *Interpretis* ^d itidem dicti, pronepos. Ipse etiam *Græcarum* imprimis *literarum* sciens, & *Philosophiæ* studio incensus, *Almatomaceeli* temporibus, rem medicam plurimum excoluit. Multa veterum

^a Theor. c. 1.

^b Ib. 8. 14.

^c Abut-phraj. 171.

^d Ib. 163. *Herbeslot. in Honain.*

monumenta, domestico exemplo, tam Syriacè, quàm Arabicè, traducta edidit. Id quidem hujusce familiaris naturale quoddam bonum; ita ut medicis, qui ex horum disciplinâ profecti sunt, quicquid jam extat vel Hippocratis, vel Galeni Arabicè versum, unicè debeatur. Isaac autem, quatenus quidem ex *Rhaze* intelligimus, de Variolis locutus, nihil nisi de sanguine quasi ad deliquium mittendo, Pisanâ dandâ, deque ventre, si liquidior fuerit, coercendo, præcepit. Fortasse hic idem est, qui & *Israelita* dicitur, quique opusculum de *Febribus*, à *Constantino*, *Monacho Cassinensi*, eodemque *Scholæ Salernitanæ* quasi auctore, Latine redditum, contexuit. Nam Isaac hic, de quo loquimur, *Christianus*, genus duxit ab *Ebadiis*; qui origine fortasse *Judei*, ex diversis tribubus conflati, in Castella quædam, *Hirc* vicina, secesserant^a. Isaac verò, sive noster, sive alius, de *Febribus* differens, Variolarum quatuor^b genera quaternis humoribus accommodata constituit: signaque earum, pustulis nondum proutis, tradere contentus, curationem haud omnino attigit. Ascribitur

^a Ibid.^b De Febr. lib. 2, 27.

etiam huic *Isaaco Pantechni* opus, quod, diverso nomine *Complementum Medicinæ* dictum, ab aliis ad *Haly Abbatem* refertur. Certe, uti advertit *Symphorianus Campegius*^a, plura sub *Isaaco* titulo adducit *Rhazes*, quæ in *Haly Abbate* invenieris, nullo mutato verbo, & capere totum. Sed de hoc scriptore plura suo loco dicemus.

Hunc proximè secutus est, *Allmuthaphi* temporibus, A. D. 900, *Josephus Alsaben*, sive *Vigilator* dictus, Vir & doctrinâ & famâ insignis, qui magnâ diligentia, quæcumque ad Medicinam pertinerent, congregavit. Sed vix quicquam eum de *Variolis*^b docuisse constat, nisi quod ex *Mesue* fuerit depromptum.

Hæc serè sunt, quæ ex *Anabum* scriptis ad *Variolas* pertinentibus excerpfit *Rhazes*, qui, ut observat *Haly Abbas*^c, in Volumine illo ingenti, quod *Continens* vocatur, Medicorum omnium tam veterum quàm recentiorum sententias, ab *Hippocrate* ad *Isacum* usque, collegit. Sunt tamen & alii, qui, in ætate utcumque ætatis, à *Rhaze* laudati, in hoc *Variolarum* argumento elaborarunt, *Mediet*, viz. *Judæus*, *Tabri*, *Tarnachi*, *Bugajesu*, quorum quidem *Judæus*

^a *Epistol. ad And. Turinum.* ^b *Contin. 420. 43.* ^c *Theor. c. 1.*
satis.

fatis antiquus, quippe cujus mentionem fecerit, *Rhaze* senior, *Serapion*. Neque ille sanè spernendus author : utpote qui primus duo Variolarum genera, interstincta atque confusa ^a, indicarit : discrimina ^b, quibus ex à *Morbillis* distingui possint, posuerit : in morbi denique decursu ea, quæ & exitum pustularum expediant, & recessum leni astringione intercludant ^c, præceperit.

Haftenus, quâ licuit, ex Antiquorum *Arabum* fragmentis in *Rhazis* unici Thesaurο delitescētib; opere *Abul-Pharajii* Chronologico adjunctus, *Variolarum* Historiam pertexui. Vides tanquam in tabulâ aliquâ rudiorē, quàm non infeliciter quidem adumbrata sint prima morbi lineamenta ; ipsa verò forma neque ad vivum satis expressa, neque ad veritatem adducta. Præclarè scilicet inchoata multa, perfecta non planè. Fortasse aliquid paulò limatius ex ipsius *Rhazis* officinâ prodibit.

Rhazes adeò, A. D. circiter 900, inclauit : nam Anno 932 oculis captus, & senectute confectus, octogenarius scilicet, cessit è vitâ. Hunc *Maurum* fuisse volunt plerique ; suosque de re Medicâ libros ad *Almanzorem*,

^a *Cons.* 419. 2. ^b *Ib.* 4. ^c *Ib.* 421. 4. vel

vel *Corduba*, vel *Africa* Tyrannum misisse. Sed neque *Rhazes* *Mauritania* oriundus, quippe qui *Raia*, apud *Chorasanos* oppidi, natus fuerit^a, indeque nomen adeptus; neque *Almanzor* ille, aut *Africa*, aut *Corduba*, sed huic itidem *Chorasana*^b imperabat; *Sarraceni* proculdubio *Chalifæ* vicarius. Fuit autem *Rhazes* *Musicæ* sciens, *Philosophus* & *Medicus* insignis, singulare sæculi sui decus, & antiquitatis multum, ut temporibus illis, peritus. Qui quanquam in *Medicinâ* exercendâ plurimum operæ insumpsit (unde ei *Experimentatoris* nomen) & *Nosocomio* tum *Raiensi*, tum *Bagdadensi* præfuerit, nunquam fere a scribendo^c destitit. Quare etiam de *Variolis*^d multa multifariam & collegit, & composuit; præcipuè in opere^e illo, in quo cunctorum ante se scriptorum commentarios conclusit; quod quidem opus & in privatos fuisse usus à *Rhaze* compositum, & suis etiam temporibus haud facile inventu scribit *Haly Abbas*^f. Quin & peculiari libello, quem *Interpres*

^a *Abul-pharaj. 191. Herbelot.* ^b *Rhazis pref. Antidot.*
^c *Ibid.* ^d *Division. 159. De Febr. c. 18.* ^e *Lib. 30.*
Tr. 13. ^f *Theor. c. 1.*

M

quidam

quidam *Græcus* ex *Syriaco* sermone transfudit, quemque primus ex *Græco* *Latinnm* fecit *Georgius Valla*, *Variolarum* cursum curationemque exposuit^a: quidque in *duplici* earum genere, discreto atque confluenti, sequendum sit, diligenter advertit. Neque enim ea *Augenii*^b suspicio ullo fundamento nititur, quasi liber hic non à *Rhaze*, sed à *Græco* Interprete fuerit confectus: cum *Rhazes* ipse in iis, quæ de *Febribus*^c docuit, ad hoc commentariolum *Lectores* non semel remiserit. Errat etiam *Augenius*, cum dicit *Rhazem* in iis, quæ in hoc opere, quæque in *Continente* edisseruit, sibi minus constitisse: quippe eadem prorsus utrobique^d verba de ætatis mutatione, in quâ multus est, inseruit: ea verò, quæ ad *Blactias* atque *Variolas* pertinentia ille ex *Continente*^e profert, non *Rhazis* sunt, sed *Georgii*. Itaque *Rhazes*, scriptor sanè intelligens, tam in hoc de *Pestilentia* opusculo, quàm in ipso *Continente*, totum hunc de *Variolis* locum illustravit: ita quidem cumulatè plenèque, ut per pauca vel ad signa stabilienda, vel ad elicienda

^a De *Pestilentia*. ^b De *Febr.* 9. 13. 18. ^c 18. ^d *Contin.* 420. 1. *De Pestil.* c. 1. ^e 419. 4.

præfagia, vel etiam ad curationem, in primo
 saltem studio, rectè tractandam deesse vide-
 antur. Ex hoc fonte mihi videntur omnia,
 quæ ad Variolas pertinent, haurisse, qui deinde
 secuti sunt, *Arabum* magistri. Loquor, ut
 opinor, sed licet ex scriptis judicare. Neque
 enim *Rhazi* aliquid^a adiecit, utique de
 ejus famâ detraxerit, *Haly Abbas*, *Persa*, vir
 eximiè doctus, unde & *Mugi* cognomen ob-
 tinuit: qui, circa A. D. 980, in gratiam Regis
Adado'dilanda, (cui magnifico more, patrio
 scilicet, assentatus est^b) librum suum *Almaleci*,
 (i. e.) *Regiminis* construxit. Is tamen liber,
 quasi primus inter *Arabos*, qui totius Medi-
 cinæ formam complecteretur, ab autore ipso
 prædicatur: & meruit certè, ut ante *Avicen-
 na* *Canonem* omnium manibus teneretur^c; e-
 tiam, si curandi præcepta spectes, *Canon* ipso
 est præstantior. Quare hunc magno labore
 Latine reddidit, A. D. 1127, *Stephanus An-
 tiochenus*: quanquam alii, uti vidimus, opus
 illud ab *Isaaco* esse conscriptum velint. Quin
 & ipse *Avicenna*, qui, A. D. 980, *Bochara*

^a Theor. 8. 14. Pract. 4, & 5. ^b Theor. 1. 1. ^c *Abul-
 pharaj.* ^d *Ibid.*

natus, A. D. 1036^a, obiit, nihil quicquam de *Variolis* protulit, quod non ferè ad verbum de *Rhaze* vel sumpserit, vel surripuerit : nisi fortè excipias ea, quæ de *Miscu Sanguinis* ^b advertit, & Syrupi^c ex *Dactylis Mirabile*, ut dicitur, exemplat : & est sanè Syrupus iste ex materiâ multiplici admodum & multiformi perquam mirabiliter coacervatus. Quò iniquior in *Rhazem* scriptor ille censendus est, qui eum, à quo permulta mutuatus est, sæpius occultè vellicat. Tamen ea fuit *Avicenna* (haud perperam *Principis* dicti) fortuna, ut neglecto *Rhazis* nomine & propè intermortuo, (de *Variolis* loquor) in Medicorum scholis Regnum aliquot per sæcula tenuerit : neque id sane exemplo prorsus inaudito, ut qui aliena ferinia ausi sint vel apertè compilare, vel decenter magis in Epitomen conficere, legitimi authoris lumen aliquando præstinxerint. Unde suo in *Avicennam* studio ita abductus est *Gentilis Fulginas*, ut eum *Rhaze* non modo meliorem, sed & antiquiorem authorem censuerit,

^a Pocock. in *Abul-pharaj. de moribus Arab.* 362. ^b De
Febr. c. 6, & 10. ^c *Ib.* c. 10.

postque eum^a de Variolis haud imperitè quidem scripsisse *Rhazem* dixerit. Sed quo in numero habendus sit *Rhazes*, utcunque desertus, abunde commonstrat, insignis ille inter *Arabas* scriptor, *Alfaharavins*, ejusdem, uti nonnulli volunt, cum *Averrhoë*^b ætatis : hic enim, quanquam de *Rhaze* quidem prorsus reticuerit, eum tamen ferè in omnibus secutus est : ita diligenter sanè, ut verbo tenus capita illa, in quæ noster *Variolarum* curam^c dispertierat, integra^d exscripserit.

Etiam ipse *Averrhoës*, & qui paulò vetustior fuit, *Avenzoar*, uterque *Arabs* in *Hispaniâ* licèt natus, nihil novi, quod quidem ad Variolas curandas attinet, de hoc argumento attulisse præ se ferunt. Et tamen *Variolarum* Contagium illà, uti videtur, ætate se, etiam per *Europæ* gentes, ita diffuderat, ut nullus eo morbo fuerit magis popularis : quippe si quis eo immunis vixerit, id instar miraculi fuisse testatur *Avenzoar*.

^a Comment. in Avicen. c. 6. de Variol. ^b Ob. A. Heg. 595, sive A. D. 1198. Pocock. lb. 385. ^c De Pestilent. c. 4. ^d Practic. c. 10. Partic. 2.

Dices fortasse me jamdum de face hausisse, tantumque sive mei sive Tui otii in horridis hisce & ferè obsoletis *Arabum* monumentis consumi haud patienter feres. Sed quia prima hic Variolarum morbus inter *Arabes* exordia habuerit, solusque ferè sit, cujus Historiam ii ex *Græcis* non desumpserint, volui rem eam, involutam sanè & nemini adhuc, quod scio, satis perceptam, sic explicare, ut, expositis ordinibus temporum, uno in conspectu omnia videres.

Itaque ut redeat tandem, unde deflexit, sermo, quid de medendi ratione, hoc præsertim morbi tempore, senserit *Rhazes*, audiamus.

Hic adeò, licèt, morbo nondum ad summum perducto, ventrem solventia vetuerit, eo de-
 mum *Senescens* a probat: eà potissimum quidem de causâ, ut *natura* levetur *quere*, & morbi materia minuat. Et profectò idem hic, in Medicâ arte multam exercitatus, haud futilia signa posuit, quibus dirigi possit medentis judicium: nimirum tum præcipuè hanc humiditatis educendæ viam indicari monuit, si corpus fuerit submissum & invalidum, tur-

gens tamen, aut erumpens, aut exceptum cum
 Albore & Rubore levi, & febris imbecillitate:
 maximè verò, si ad hæc accesserit, Pulsus un-
 dosus: siquidem in re huiusmodi plures sunt
 ictus & vehementes, morbosque denotant nuntio
 humore corpus irrigantes, & ex his febres præ-
 fertim continuas^a. Putasne aliquem, aut ver-
 bis magis discentis, aut acriore unquam iudicio,
 morbo jam senescente sive inclinante (scilicet
 ubi primùm inaruerint pustule) hæc de pur-
 gandi ratione præcepta complecti potuisse?
 neque hæc solum præcepta, aliis ut quæ essent,
 more quodam professorio tradidit Rhazes, sed
 ipse suâ, eaque sanè longissimâ, experienciâ
 comprobavit. Etenim illa, de *Filiâ Hebitu-*
sey^b, singularis est Historia: quam, etsi aliàs
 tetigerim^c, tamen, quia ad hanc nostram de-
 liberationem perapposita est, liceat breviter
 retractare. “Ea igitur, Camelarum lacte li-
 “berius usâ, in *Variolas* incidit: neque ei,
 “antequam hæc quanto die erumpant, vel
 “alvus purgata est, vel sanguis missus. Igi-
 “tur, circa oculos præcipuè, confertissimæ

^a Lomii Med. Observ. lib. 3. ^b De Mirabil. Curis, Lib. 2.

^c Comment. 7. 88.

“ exierunt, ita ut Vetulæ, quæ aſtabant, eos
 “ Medicinâ ſervari potuiſſe miratæ ſint. Ven-
 “ ter, ut moris eſt in hoc caſu, ſemper aſtri-
 “ ctior. Tamen cûm, ſub exitu morbi, re-
 “ manſerit etiamnum aliquid *Febris acutæ*,
 “ cûmque eam quidem Vir acutiſſimus ab hu-
 “ morum reliquiis, quæ per puſtulas egeri non
 “ poterant, naſci videret, nullum aliud ſuper-
 “ eſſe auxilii genus, niſi purgaretur ea, judi-
 “ cavit. Sed ea erat in hac ægrotâ virium
 “ infirmitas, corporiſque languor, ut reme-
 “ dium paulò valentius ſuſtinere nequiverit.
 “ Itaque ille eâ moderatione ſapienter uſus
 “ eſt, ut nihil niſi *Ptiſanam*, atque *Aquam*
 “ *Fructum* (cujus Formula apud *Mefuen*^a le-
 “ gitur) per *quindecim continnos* dies præce-
 “ perit : unde quidem quotidie *bis* fuſa eſt
 “ alvus. *Quadrageſimo* demum die, urina a-
 “ liquid depoſuit : neque verò, ante *Quin-*
 “ *quageſimum*, ad integritatem perventum eſt”.
 Vides, qualem excitârit febriculam, & in
 quam vetuſtatem inciderit hic Variolarum mor-
 bus : quem tamen, *purgantium* ope, depulit

^a *Amidog. lib. 3.*

tandem medici sagacitas, & quædam in ipso medendi genere pertinacia.

Eandem curandi viam, atque iisdem ferè verbis præcepit, *Rhazis* sectator, utcunque magistri immemor, *Alfaharavins* : *alvum* scilicet, morbo jam ad *statum* perducto ^a, *leniri* jubet, maximè si ægroti vires constiterint, Pulsusque *virtutem* habuerit : eaque remedia ut hæc in re præ aliis idonea commendat, quæ calorem minùs excitent.

Deinde per aliquot secula, apud Medicos *Europæos* altum de hæc in Variolis *purgandi* ratione silentium : neque verò id mirum ; siliuit enim ipse *Avicenna* ; ita ut frustra aliquid apud eos quæras, quod *Princeps* ille omiserit.

Tandem literis aliquando renatis, & excusso jam ferè *Arabum* iugo, homines, non ex aliorum authoritate omnia proferre, sed experientiâ duce uti, suamque sequi sententiam didicerunt. Hanc igitur sive Artis, sive naturæ molitionem innuit, sagacissimi Vir ingenii, *Fernelius* : qui, paucissima licèt verba de *Variolis* locutus, hunc tamen morbi *furorem* tum demum *comprimi* scribit, cùm *soluta alvus*

^a Cap. 10. Partic. 13.

humorum, qui contaminari fuerunt, reliquias Crisi exturbet^a; febremque prorsus persistere norat, dum citâ alvo facta illa prolueries exeat^b. Coniunctus ferè hujus ætati Marcellus Donatus, Mantuanus, qui Recentiorum omnium primus integrum de Variolis tractatum condidit, utconque hâc in re paulò cautior, ubi tamen se inclinaverit morbus, atque pustulæ exaruerint, maxime si febris vel symptoma aliquod urgeat, Alsbakarvinum secutus, ventrem leniter ducentia suadet^c. Quinimo, si fluxus supervenerit ob materiam derelictam à naturâ, quam, per cutim non excretam, per alvum extraminere temat, hunc naturæ conatum à prudenti Medico, Rhabarbaro aliisque id genus remediis adhibitis, juvandum esse præcipit: eosque planè irridet, qui nunquam utendum esse in fluxibus alvi, solutione ventris contendunt^d.

Alii item, qui in hâc nostrâ disciplinâ, iisdem propè Marcelli hujusce temporibus, floruerunt, in Italiâ quidem Mercurialis^e, Rod. à Fonseca^f, Campolongus^g, Diomedes^h Amicus;

^a De Abdit. Caus. 198. ^b Pathol. 43. ^c De Variol. 26. p. 189. ^d c. 30. p. 209. ^e Morb. Puer. 25. f. 252. ^g De Variol. ^h c. 6.

in *Gallia*, *Rhenus* ^a; in *Hispania* denique *Mercatus* ^b; eundem de hac ventris solvendi viâ sensum habuisse videntur. Quorum sanè vestigiis permulti deinde & harum & aliarum etiam gentium Medici insisterunt ^c. Ita ut *Ballonius Parisiensis*, Vin in Medendi exercitatione, inter elapsi seculi initia, versatissimus, sermonem de *Variolis* sic concluderit, “ se longâ nempe experientiâ doctum fuisse, quòd in “ popularibus morbis, in quibus *Exanthemata* “ apparuerant, sæpius iterata *Venesectio* & pro- “ fusio alvi, imo olida proluvia tum arte, tum “ naturâ, tum vi morbi procurata, multos orco “ eripuerit”. Neque ea, quam de *blandâ purgatione* locutus, *J. Chicotius* ^d narrat, Historia prætermittenda est: siquidem ea exponit, quemadmodum *Simo Petreus*, refragantibus medicis tribus eâ ætate clarissimis, *Alanio*, *Marescoto*, *Dureto*, Senatoris *Parisiensis* filiam, sub exitu Variolarum, febre periculosissimâ laborantem, hoc medendi instituto servaverit.

^a Lib. 19. ^b 462. ^c *Jul. Cesar. Claudin. Empir. Rat. 287. Epiphan. Ferd. Caf. 78. Franc. Pomius, Siculus. Fr. Rubens, Genuensis. Exc. 8. Zacutus, Lusitanus 786. M. Sebiziur 6. 5. Jos. de Medicis, Cretensis. Lister. 320.*
^d *Epistol. de Variol.*

Ita videmus ad hæc usque tempora invaluisse, ubi semel inclinatus esset Variolarum cursus, hanc de *Purgantium* commoditate doctrinam. Præcepta quidem illa, uti ab Authoribus tradita sunt, & rationi, & experientiæ omnino congrua : sed quæ nimium tamen laxa, & ad morbi momenta nondum satis exquisitè accommodata fortasse haud perperam judicamus. Nam, aut quo præsertim tempore, aut quo demum die *purgatio* illa institui debeat, à nemine adhuc perscriptum. Tandem eam *Sydenhamus*, in Variolis confluentibus, *decimo tertio*, si modò præmissa fuerit Venæ sectio, præ cæteris remediis convenire arbitratus, prorsus interim ante hunc diem tentari vetuit. Sed id, quemadmodum aliàs^a monui, atque uti ex his, quas recensui, Historiis perspicuè liquet, frigidum nimis consilium, nec satis pro periculo expeditum. Itaque siquid nos novi fecimus, in eo novatum est, quòd, cum citius plerumque, quàm die *Decimo tertio*, ad ultima ventum sit, hoc auxilii paulò maturius etiam arripi debere rati simus.

^a *Comment. 91.*

Quò tamen minùs miremur argumentum hoc à scriptoribus paulò laxiùs atque confusiùs esse tractatum, in promptu est observare, (quod tamen parum intelligi video) eos ne *febrem* quidem ipsam, quæ maturescendi tempore hujusce generis *Variolas* perpetuò consequitur, pro rei dignitate satis advertisse. Atqui, in his ipsis morbi diebus, ægrotantium pars longè maxima & periclitatur, & interit : ita ut, qui locus acrius medentis judicium, curandique præcepta magis subtilia desiderat, in illo eos aut reticere penitus, aut, si vitæ periculum spectes, nugari comperias. Quid enim ipsi *Arabes*, interque eos ille ipse, quem sæpe nominamus, *Rhazes*, in hoc difficillimo rerum momento, persecuti sunt, nisi ut *oculis*, ut *naribus*, ut *guttur*i subvenirent, ut *vestigia* demum Variolarum & *cicatrices* abstergerent, *secundæ febris* quasi immemores ? consilia sanè ea ad ægrotantium sive levamen, sive venustatem satis commoda ; ad salutem parum fructuosa.

Mirum profectò videtur, quòd inter tot, qui deinde secuti sunt, Authores, nemo ferè, si *H. Angenium*, atque *Diomedem Amicum* exceperis, *febrem* hanc à Variolarum *suppuratione* ortam.

ortam vel leviter quidem tetigerit : horum autem neuter omnino, aut quibus illa diebus primùm accedere, aut quem cursum tenere, aut quas molestias afferre soleat, explicuevit. Etiam ii, qui de hoc argumento integros libellos ediderunt, uti *Donatus*, *Campolongus*, *Antonius Portus*, totam hanc de febre secundâ disquisitionem prætereunt : neque quicquam huic rei lucis attulit, scriptor utcunque prolixus, inque omnibus omnium sententiis simul congerendis sedulus, *Sebizius*. Et hi quidem universi ita in morbi Historiâ claudicant, ut nec *Stadia* à Variolis percurfa, nec *Salivæ* profluvium illud, quod in *Confluentibus* ferè perpetuum est, uspiam meminerint. Quæ sanè omnia non ab *Exteris* modò, etiam à *Riverio*, sed & à *Willisio* nostro (quod mirabile) intacta planè relinqui percipis. Adeò, utcunque id primâ fortasse facie incredibile videatur, legendi studiofò satis patebit, in his, quæ indicavimus, mancos omnino fuisse & imperfectos scriptorum de *Variolis* commentarios, *Rhazis* usque à seculo ad *Sydenhami* tempora : qui sanè magnâ an medentium magis, an ægrotantium felicitate, hoc, quicquid defuit, largiter supplevit ; morbi que diversa & *stadia*
et

et genera huculentius exposuit unus, quam alii omnes gentium omnium atque ætatum Medici. Neque in extremo hoc *Variolarum* quasi ædum, uti ceteri, defecit: sed, cum multa ad hanc febrem vel minuendam vel extinguendam sapienter præceperit, tum potissimum hanc alvi movendæ viam, ab omni retro antiquitate institutam, primus tamen inter nostrates invexit. Ita ut eos, qui hoc purgandi consilium, tanquam *institutum novumque*, insimulant, in Medicæ artis monumentis minimè esse versatos oporteat: qui quidem ut suis sibi placeant commentis, puerilibus licet, haud repugno; ut verò de harum rerum Historiâ decernant iidem, literarum rudes, nequaquam assentior.

Sed sit hæc, quæcunque demum est, purgandi ratio *nova* atque *inaudita*: quasi verò scelus esset medendi rationem excogitare, quam non tenuerunt Antiqui; aut quasi Ars Medica ita numeris omnibus absoluta esset, ut nihil emendari, nihil adjici possit. An non reprehendendus igitur Sydenhamus, qui de *Variolarum* curatione, quæ quidem ante eum, uti vidimus, rudis omnino fuit atque inchoata, permulta nova, eaque momentam ad vitam maximam habentia, edidit?

An.

An ille verò, omnia ita limavit & perpolivit, ut nihil ei quicquam, qui deinde secuti sunt, attexere possint? Credo nos malè meritos esse de iis, quos sanitati restituimus, quòd in hâc re vires ingenii periclitati sumus, &, quousque in casu longè difficillimo provehi possit Medicina, experti. Præstitisset certè viâ tritâ, atque adeò tutâ prudenter incessisse: fuisset fatius metu medico instructos, priscorumque vestigia religiosè persecutos, nihil tentâsse; & extra Artis regulas parum evagatos, morientibus astitisse, non eos à morte vindicâsse. Idem sine dubio fecimus occidentibus, qui novâ quâdam ratione ausi sumus ægrotos servare.

At regerunt, non semper hoc purgandi instituto salutem ægrotantium procurari. Nos sanè ii non sumus, qui hominibus, mortales cùm sint, immortalitatem promittere speremus: neque nos, ut, quæ sit nostra tenuitas, fateamur, ullam adhuc novimus Medicinam, quæ certò atque constanter omni in casu sit valitura: præsertim in hoc Variolarum morbo, ubi, quod frequenter fit, materia purulenta viscera etiam interiora occupaverit, *abscessumque* vel circa præcordia, vel in Pulmonibus fecerit, persæpe fallimur. Ii qui feliciore ingenio hoc contra mor-

mortem *Antidotum* expiscati sunt, in lucem aliquando proferre dignentur. Quippe illa sanè remedia, quæ grande quiddam polliceri videbantur, spem nostram hætenus fefellerunt: etiam insignis ille *Alfaharavii Pulvis*, qui, si *variola novem prodierint, ne tamen prodirent decem*^a, olim vetuit, quascunque antiquis temporibus vires habuerit, nunc quasi effætus vetustate tandem elanguit. Neque aliam habuit fortunam *Polychrestus Waldsmidii Spiritus*: cujus ita miros effectus se vidisse testatur gravissimi scriptor judicii *J. Dolans*, ut spondere audeat neminem in posterum mori posse, modo hoc utatur medicamento^b. Sed uti ætate omnia in deterius eunt, Variolis correpti, quantum audio, jam, etiam in *Germaniâ*, aliquando moriuntur. Quanquam in illâ quidem regione, ea *Variolarum specios*, quam nos *Confluentes* dicimus, rarior sit; quemadmodum ex literis, quas ad me perhumaniter scripsit Vir Eruditissimus, *T. Hoffmannus*, Professor *Halensis*, intelligo. Idemque, de purgatione in *Variolarum morbo* locutus, nunquam se vidisse ait in *Artis operibus tractandis* satis feliciter illos procedere,

^a Fol. 141. col. 4.^b Encyclop. §74.

qui, eruptione plenâ jam factâ, alvum solvere re-
formidant; quo fine semper benignioribus usus
est; idque ut facerent, author monitorque au-
ditoribus suis fuit.

Sed ut tota hæc de purgandi ratione quæstio
melius intelligi possit, de eâ paululum argu-
mentari liceat: cubat agrotus, sub Variolarum
exitu, febre vehementi detentus: pustulæ ex-
arescunt; ita ut nihil ultra à sanguine per cutis
spiracula trajici, nihil intro à Cute ad san-
guinem devehiri possit: auxilia cætera vel nihil
hactenus responderunt, vel intelligentium om-
nium judicio parum sunt responsura: &, nisi
Ars Medica intercedat, extremum Vitæ dis-
crimen subeundum. Sines igitur hunc patien-
ter mori? an non potius in re admodum peri-
culosâ experimentum facies, siqua fortè sit sa-
lutaris expediendæ via? Ad has angustias cum-
ventum sit, nequaquam oportet dubitare, an
anceps præstet dare remedium, an nullum:
quod, utcumque anceps, potest fortasse vitam
servare, potest saltem ad dies aliquot protra-
here. Sed quid si non successerit? satis est,
ut quis hoc Medicinæ genus jure experiri pu-
tetur, si id vel in millesimo corpore profecisse
compererit.

Memi-

Meministi fortasse casum Adolescentuli nobilis atque eximii singularem. Laborabat is pessimo Variolarum Confluentium genere : pustulæ quidem densissimæ, materiâ tenui, minimeque coctâ diffuentes, ita ut, sub finem, universum propè corpus quasi erosum crudesceret. Maximâ cum difficultate ad nonum pervenit diem. Pustulæ in facie siccæ, nigerimæque. Nullus omnino in manibus tumor. Delirii, Comatisque frequens reciprocatio, nec spiritus satis expeditus. Febris supra modum exarsit. Nihil prorsus, quæ adhibita fuerunt, profecerant *Vesicantia*. Tu cum tanto eum in periculo versari perciperes, *Electuarii Lenitivi* 3 iiij ut sumeret, imperasti. Unde alvus *bis terque* demissa, utcumque non ita multum levamenti attulerit, præsens tamen periculum avertit. Nam ne huic quidem nocti eum superesse potuisse putabatur. Postridie cum Vir Clarissimus H. Sloan mecum esset accitus, omnes periculum vitæ maximum jam tum imminere rati sumus, nullamque subesse spem prospeximus, nisi lenior aliqua facta evacuatio rem in melius mutaret. Itaque Cucurbitulis admotis detractæ sunt sanguinis 3 iv : unde cum Febris temperaretur aliquantulum, cætera quoque remiserunt.

serunt. Vesper, *Clyster* inditus ventrem *bis* movit. Undecimo, febris paulò quietior : sed cum Tussiculâ perstitit adhuc aliqua spirandi molestia ; neque prorsus decessit delirium. Major etiam in somnum, quàm par erat, propensio. Quare *Linctum* cum *Oxymelite* mixtum, & hujusmodi Medicinam præscripsimus.

℞ *Decoct. Sen. Gereon.* ʒ ij.

Syr. Ros. Solut. ʒ ss.

Aq. Peon. C. ʒ ij. M.

Hinc alvus *bis* leniter soluta. Mane adeò, die duodecimo, omnia insigniter mutata. Nam, cum ferme conquiesceret Febris, tum delirio, tum spirandi molestia vacavit. Urina etiam bona coctionis signa præbuit. Pulsus æquis quidem intervallis motus, sed minutulus. Præscripta sunt, quæ vires jam diu infirmas reficerent, *Cardiaca*. Postridie, cum Febris recrudesceret, injectus est *Clyster* : satis quidem cum levamine, quod tamen non nisi ad pauculas horas perductum. Nam febre rursus inardescente, cætera etiam in deterius ibant : &, decimo quinto die, cum vires haud ultra sufficerent, suis desideratissimus morbo succubuit.

Hæc

Hæc fufius ideo enarrare volui, ut, quam in rebus planè desperatis vim teneat *purgatio*, intelligi poffit. Habent nos confitentes id femper haud præftare purgantia, quin aliquando moriantur *Variolis* laborantes; fed qui aliquâ cum folertiâ rem æquè judicabit, ex hæc ipfâ Hiftoriâ percipiet, nos ægrotum his artibus ad *decimum quintum* diem perduxiffe, qui vel *nono* vel *undecimo* faltem fine dubio occubuiffet, fi hæc *purgandi* ratio non fuiffet adhibita. Quòd fi mortem penitus propulfare minùs potuimus, aliquot tamen dierum inducias confequuti fumus: idque effe medici officium credo, ut ægrotantium vitas, quoufque arte id efficere poffit, protrahat, utcunque ad breve tempus duraturas. Quis enim, his in rerum difficultatibus, vel acutiffimo ingenio præditus augurari poteft, cum hoc vel tantillum temporis nafti fumus, an non ad falutem ægri fuis ipfa viribus valere natura, faltem an non aliquid etiam conferre poffit Medicina? Sanè multi in his cafibus medentium vel incuriâ vel timore videntur periiffe, qui, Artis ope, fatis feliciter poterant ex hoc gravi periculo explicari. Sed quod ad purgandi rationem fpectat, hæc, quantum ego obfervatione

tionē didici, felicius opportuniusque, contra ac nonnulli sentiunt, in *adultos* quam *impubes* exercetur: ea credo de causā, quod cum in illis vires fuerint firmiores, accuratius etiam de viribus, in quo quidem totius rei cardo vertitur, elici possit iudicium.

Hæc adeo disputavi, ut appareat Medicum non semper errasse, siquando parum ex sententia cesserit rei exitus: eumque satis cum iudicio atque arte adhibuisse medicinam, quæ tamen minus ad ægroti salutem profuerit. Quemadmodum in *Sphacelo*, membrum emortuum haud imperite reciderit *Chirurgus*, licet ille, cui id ita recisum sit, brevi moriatur: quippe cum ea demum restet unica, quæ vitam tueri potuerit, Medicina. Ita in morbis *Apoplecticis*, nonnunquam sanguinis detractio parum proficit; sæpe etiam, quod in medendo versati experimur, ubi insanabile fuerit malum, ut vita sit paulò brevior, facit. Quis tamen in Medicinā ita rudis est, ut hoc in casu non sanguinem mitti jubeat? nisi enim hæc ille juverit viā, nullā aliā potest ad sanitatem perveniri. Quanto magis quis in hoc extremo Variolarum discrimine ad *purgantia* confugeret; ubi fortasse aliquam vitæ conservandæ speculam,

iam, protrahenda saltem certam habuerit fiduciam.

Nam ut de periculo aliquid dicam, quod ex hac medendi viâ quasi certo oriturum re-
formidant nonnulli, ii mihi parum videntur
intelligere, vel quid morbus iste ferat, vel
quo demum modo hæc adhiberi debeat Medi-
cina. At quem enecum, quem *purgatione* sub-
latum norunt? isti fortasse norunt: nos qui-
dem neminem omnino novimus: imo nemi-
nem, cui non saluti fuerit, nisi in re, omnium
iudicio: plane desperatâ. Id præterea, quod
mirum fortè videbitur, dicere possumus, ne-
minem ex iis, quos servare non potuit hoc auxi-
lii genus, *alvi* unquam *profluvia* intercuisse,
neminem in ipso purgandi cursu periisse: hos
iplos verò, qui, adhibitis utcumque *Cathartics*,
perierint tamen, semper inde fere ad tempus
aliquod fuisse levatos. Et hoc quidem rationi
satis congruum: quippe nimia iam morbi
gravitate laborat Natura, nec necesse est, ut
intestinatorum opus accedat: quænam igitur illam
expeditius recreabit? Medicina, quàm quæ
hanc fecum sarcinam extruderit? Neque verò,
si sponte aborta alvi fluxio (quod tamen non
ita sæpe fit) aliquando exitio fuerit, idcirco
nefas

iestas habendum est, hoc morbi tempore, alvum
 ciere; maxima quippe has inter res, utcumque
 convenire videantur, discrepantia: altera enim
 vires plane exolutas esse significat; in altera
 quidni liceat, si cætera consentiant, experiri
 viribus accommodata purgantia. Ideo tamen
 minus ex hac evacuatione periculi, quod eam
 ad arbitrium nostrum moderari possumus; vel
 mediocri quantitate, vel longioribus interval-
 lis, vel ea quæ sunt mitissima remedia exhi-
 bendo. Quid quod in hoc Variolarum tem-
 pore alvus, cum tamdiu clausa fuerit faci-
 busque supra modum opplera, haud ita liben-
 ter obsequitur, ut aliquem fluxionis nimiae
 metum injiciat. Itaque nostris in manibus est
 habenas vel adducere, vel remittere; licet hoc
 purgandi experimentum, citra discrimen omne,
 modo lenissimo tentare; licet, siquid boni at-
 tulerit, per vices iterare, ita ut gradibus de-
 mum, quod volumus, perveniri possit. Quare
 cum hoc remedii genus, non noxam modo vacet,
 sed ægrotantium commodis apprimè serviat,
 miror quorundam hominum tarditatem, qui
 id præjudicatâ opinione penitus averfantur;
 vel saltem ita timide gelideque administrant,
 ut non, nisi cum salus jam in præcipiti sit,
 experiri

experiri velint. Quasi verò opperiri periculum satius sit, quàm præoccupare : quasi ille levio-
 re negotio ex hac morbi asperitate non
 emerfurus sit, cui die *nono* vel *decimo* ita suc-
 curritui, quàm si hanc, malo jam invetera-
 cente, ad *decimum tertium* aut *quinum*, medi-
 cinam distulerint.

Sed vide, unde omnis hic error ortum dux-
 erit ; timent nimirum, ne, institutâ *purgatio-*
ne, recedant Variolæ, ne ad Centrum (ut
 aiunt) refugiant humores, ne manuum deni-
 que tumor (quod tamen secus accidit) eva-
 nescat. Sed meminerint id sapienter, ut cæ-
 tera, advertisse Sydenhamum^a ; “ Febrem hanc
 “ scilicet putridam, quæ *undecimo* die Variolis
 “ Confluentibus laborantes adoritur, ab ipsis
 “ Variolis prorsus esse diversam : neque ali-
 “ unde nasci, quàm quòd particulæ putres-
 “ centes à pustulis jam adeptis maturitatem
 “ suam in sanguinem resorptæ fuerint, calo-
 “ remque hunc inuexerint. Neque enim hoc
 “ in morbi statu pustulæ jam in duritiem in-
 “ crustatæ, aut introrsum agi, aut intra Cu-
 “ tini se recipere, aut minimam molis suæ

^a Sched. Memor. 84, &c.

“ partem amittere possunt ”. Itaque ille, quâ erat solertiâ, nullum huic feбри remedium excogitari posse iudicat, nisi quod à *Vena-sectione* atque *ductione* derivatur. Neque eadem sanè nunc est Variolarum ratio, ac *Tumoris* alicuius jam in suppurationem abituri; in quo quidem præpropere adhibita purgatio, ne tumor ille maturescat, prohibet: pure tamen per tumorem demum, quâ licuit, educto, siquâ illinc reliquâ sanguini labem intulerint, hæc, medicorum omnium iudicio, purgantibus maximè exterminandæ sunt: idque in *Ulceribus* quandoque faciendum esse monet *Hippocrates*^a. Itaque video *Diomedem Amicum*, qui primus, ex paucissimis, quantum ego percipio, *Febrim* hanc maturescen- tibus Variolis supervenientem disertis verbis explicuit, & ab *Ephemerâ*, quæ ratione *Apo- stematum* fit, haud dissimilem^b notavit, ad hanc opinionem accessisse: “ nam in decli- “ natione morbi, ubi cognitum sit, ex perse- “ verantiâ Febris & aliorum Symptomatum, “ reliquias humorum in corpore adesse, levi- “ oribus purgantibus evacuationem tentari

^a De ulcerib. 4.^b Tractat. de Variol. c. 6.

“ jubet : quæ quidem evacuatio ea est, quam
 “ illius iudicio, (*hand recto fortasse*) post
 “ septimam fieri in tali casu & Rhazes &
 “ Serapion præcipiunt ”. Eo ætate paulo
 recentior, Annorumque quadraginta experien-
 tiâ instructus, *Josephus de Medicis Cretensis*,
 postquam immaturæ filiorum morti indoluerit,
 nunquam esse sub Variolarum exitu fidendum
 febris remissioni pronuntiat ; “ strenuè autem
 “ pugnare debere medicum arbitratur, & omni
 “ conatu curare, ut reliquum putredinis &
 “ Cacochymia per varias vias, maxime per
 “ Venæsectionem & lenem purgationem, totali-
 “ ter e corpore educat atque extrudat.

A Febre scilicet, quæ Variolas paulo spissi-
 ores constanter sequitur, magnæ excitantur
 molestiæ : quare, ne repulset ea, quidam
 acri studio laborarunt : seque hanc prævenire
 hisce artibus posse putaverunt, si *Corticem* ^b
Peruvianum, paulo ante ipsum morbi im-
 petum, exhibuerint. Cæleste quidem id Me-
 dicinæ genus ! quæ, si modo & Febrem
 hanc præoccupare, & foveas ^c abolere sit cer-
 tissima, duas eodem tempore mortalibus res

^a *Traité de Variol. c. 10.* ^b *Morton. 199. 200.* ^c *Ibid. 323.*

longè maximas impertiendo; & salutem possit simul & pulchritudinem tueri. Sed siue id mali, siue remedii sorte mutetur, hæc *Corticis* istius facultas dudum intercidit: ita ut illi potiùs nunc audiendi sint, qui feliciore consilio usi, ipsa *Variolarum semina solerter proliciendo*, nè ex prorsus erumpant, aut, si eruperint, ut se iterum recondant, cavere sciunt. Itaque ab iisdem, qui hanc artem possident, ut brevi ad interitum venturus sit hic *Variolarum morbus*, haud temere expectamus.

At quod ad curationem spectat, hæc quidem in febribus putridis aliisque etiam, quæ paulò difficiliùs solvuntur, *purgandi* ratio ab omni retro antiquitate ad nos tandem defluxit: hanc dixi aliàs^a in acutis febribus ab *Hippocrate* fuisse aliquando tentatam; quòd si *sapissime* dixeram, haud opinor errâssem. Ille enim medendi magister solertissimus, utcunque efata quædam communia, quæ huic fortasse opinioni minùs favere videantur, ediderit, tamen cùm de hoc argumento distinctiùs disse- rat, ad multas varii generis febres hanc potissimùm medicinam adhiberi imperat^b. Ita

^a *Comment. in Hippocr.*

^b *Aphor. 4. 10.*

in febre forti ^a, ubi dolor universum corpus occupaverit, in Lipyriâ ^b, in Volvulosa ^c, in Pleuritide ^d, quæ quidem inferior, utpote septum infra transversum sita, dicitur, purgantia commendat. Pariter in Cholera ^e, in Febris ^f & Lienis ^g morbis, in omnibus ferè uteri ^h inflammationibus, etiam aliquando & pulmonum ⁱ, aut ubi capite vulnerato Febris atque ignis sacer ^k corripuerint, aut ubi ad fauces febrilis humor defluxerit ^l, eadem omnino medicinâ liberè est usus. Atque ille quidem hanc curandi rationem ita sequitur, ut tum præcipuè eam institui jubeat, quando Febris à bile redundante ^m, quod quidem aliquando fit, oriatur. Denique hanc quasi perpetuam purgandi regulam in acutis febribus ponit, quando scilicet urina ad crassitiem devenit ⁿ: & sanè id, uti optimum in Variolis signum est, ita & hoc morbi tempore

^a De affect. 13. ^b De Veratri usu. ^c Ibid. ^d Ibid. & 2. Viñ. Acut. 11, 12, 13. & 4, 76. ^e 4. Viñ. Acut. 105, 106. ^f Intern. affect. 38 & Seq. ^g Ibid. 33. & Seq. ^h De Morb. lib. 3. ⁱ Ibid. lib. 2. ^k De Vulner. cap. 27. ^l Viñ. Acut. 4. 37, 38. ^m De affect. 13. de intern. Affect. 38 & Seq. De locis in Homine 38, 39. de Morb. 2. 35, 36. ⁿ Viñ. Acut. 4. 43.

purgationem commodè institui posse significat. Nec ea quidem, quam adhibuit *Hippocrates*, semper ex lenissimo genere : utpote qui aliquando, veluti in *Plenriticis*, *Helleborum* & *Peplinum*^a, valentissima remedia, præceperit. Ita ut, qui Indicem modò Hippocraticum versare calluerit, quinam fuerit viri illius de omni hoc purgandi instituto sensus, haud difficulter elicere potuisset. Neque contra quid facit, si in libello (intelligentium omnium opinione, maxime adulterino) interdictum esse videatur, nè, nisi febre jam remissa, & decimo quarto demum die^b, purgantibus uteremur. Quippe si quis legendo ulterius, ad paucissimos quidem versiculos, processerit, quæ sit istius etiam Authoris mens, ubi quid periculi imminuerit, per mediocri judicio consequetur. Subdit enim iste^c, *At si hac die superstes maneat, & una cum purgatione remittat Febris, sanus erit. Quibus verbis*, (inquit^d, scriptor haud vulgaris, *Antonius Ponce de Sancta-cruz*) duo aperte insinuat, & purgationem posse fieri, & posse prodesse : qui locus mihi videtur singularis

^a *Vitæ. Acut. 2. 11.*

^b *πρὶς παύσαντων. 4.*

^c *Ibid. 5.*

^d *Imped. magn. Auxil. lib. 3. c. 12.*

ad existimandum in urgentiâ Hippocratem pharmacum exhibuisse minorativum. Nam 1mo agitur de febribus acutis. 2do postquam timuit, aut abstinuit à purgatione, ait 3° si die Purgationis superstes sit æger : explicans in magno periculo constitutum agrum bibisse Pharmacum, & profuisse. Ergo iniquum est non tentare istud auxilium, quod in simili periculo unicum restat.

Sed hanc Hippocratis doctrinam, uti optimè intellexit, ita passim acerrimè vindicavit Galenus ; putridam materiam, ubi corpori inhaerit, solâ purgatione abducendam esse pronuntians^a. Iique, qui in veterum scriptis sive interpretandis sive excolendis diligentius elaborârunt^b, de hâc febrium curandarum viâ fusiùs sunt locuti : ita ut nemo jamdiu sit, qui, ubi Putridi humores febrei ortum dederint, eos purgatione evacuandos esse non censuerit, quæ, ut cum Fernelio loquar, Cacoehymiam^c una subtrahit. “ Sic sæpe, uti
“ idem scriptor de febribus etiam locutus observat, artis usu animadversum est, crudi-

^a Meth. Composit. passim. ^b Prosper. Martian. in Vict. Acut. 386. Vallesii Meth. Med. lib. 2. Lommii de Febrib. Herculi. Saxoni. 654, &c. ^c Meth. Med. 83.

“ oris humoris purgatione, sive sponte, sive
 “ arte ea contigisset, accelerari Concoctionem,
 “ moxque urinas puriores & cum sedimento
 “ fieri, & ancipitem periculosumque morbum
 “ tutum, salutaremque reddi ”. Neque ve-
 riti sunt illi se, hâc *purgandi* ratione, aut *bi-*
lem aucturos esse, aut nimium in sanguine
 calorem excitaturos; cùm & mitiora mediæque
 materiæ fuerint, quæ in hâc *februm* putredine
 suaderent: id quod etiam in hâc, quam se-
 quimur, Variolarum curatione tenendum esse
 docuimus. Hos aded secutus Sydenhamus non
 modò in *Peripneumoniâ* ^a *Nothâ*, sed & in
Hyemali ^b, quam vocat, *Febre*, à succis pu-
 trescentibus ortâ, evacuantibus unicè innititur:
 notatque eam, post unicam *Phlebotomiam*, &
tres purgationes, ut plurimum cessâsse. Imò
 in ipsâ *Febre pestilentiali* ^c, quæ anno à peste
 proximo vehementer sævit, ausus est, præ-
 missis quæ sudores uberrimè provocarent, post
viginti quatuor horas Catharticum propinare:
 Quam quidem medendi rationem ita ex voto
 respondisse gloriatur, ut ne unus quidem fuerit,
 quem eo morbo laborantem amiserit.

^a *Constitut. Ann. 1674, 1675.*
 1685, ^c *Ann. 1665, 1666.*

^b *Postscript. ad Edition.*

Et certè sunt febres, five eas malignas five alio nomine vocaveris, ubi diutius inhæserint, neque integra aliqua intervenerit Crisis, quæ nullam ferè aliam curationem recipiunt, nisi lenioribus *Catharticis* institutam. Hoc quidem quotidiana testatur experientia; nosque nuperrimè in ægrotis *tribus*, exemplo satis memorabili, verissimum esse percepimus. Omnes hi febre ferè simili correpti: quæ, utcumque continenter detinuit, nunquam ad insignem aliquem caloris gradum est evecta: aliquando etiam remittere visa. Omnibus caput mirabili modo per plurimos dies tentatum: ita tamen ut hic, vel delirantis vel fatui more, perpetim decubuerit; ille, non modò veterino, Lethargici instar, sed singultu per *undecim* continuos dies, quod quidem perrarum est, laborarit; *tertius* autem, tum Vocis facultate amissâ, tum nervorum distentionibus per intervalla obortis, horrendo fuerit spectaculo. Febris omnibus ultra *vicesimum* diem producta: omnibus ita jugi tenore incubuit, ut, nihil prorsus valente Medicinâ, per universum ferè *octiduum* vitæ mortisque momenta quasi æquâ lance pependerint: omnes tamen debitis intervallis cautionibusque iterata purgatio ita sublevavit,

vavit, ut hâc planè medendi viâ ad sanitatem tandem pervenerint. Quidni ergo eadem in Variolis locum habere possit Medicina, ubi, iis jam ad maturitatem suam perductis, materia putris, in sanguinis vias refusa, febrilem æstum commoverit? quem quidem nullo pacto conquiescere posse sæpe experimur, nisi ea aliquo modo foras iterum ex sanguine fuerit extrusa. Hoc ut commodè fiat, periti est Artificis: nam, uti occasio ipsa satis est præceps, ita tum judicium in hâc re peracre, tum aliqua etiam exercitatio requiritur. Multæ quippe res id difficile inscio faciunt, quod usum habenti expeditissimum est. Is verò, qui hanc habet intelligendi sapientiam, faciliè dispiciet, quas sequi cautiones, quæ tempora eligere debeat, ut hâc de Variolarum curatione præcepta ad præsentem morbum accommodet. Quæ tamen ita pro suâ prudentiâ accommodabit, ut sapissime quidem, ubi ad febrem depellendam ipsa per se satis valeat natura, interdum etiam ubi, Febre utcumque depulsâ, nihil ea prorsus valitura sit, purgantibus si non abstinendum, saltem parcius esse utendum censeat. Quippe ea, quæ de hâc Variolarum curatione differuimus, ad id periculi, quod à *Secundâ* febre

febre imminet, unicè collimant : de eo morbi genere, in quo febris infra mediocritatem subsisterit, & sponte propè suâ cessura sit, non loquimur. Nimirum Medicinâ hâc uti, nisi in malis vehementibus, supervacuum : in desperatis verò, ut importunum, sic & inutile.

Sed quid cum istis Opinatoribus, qui ne semel quidem hanc medendi rationem experti sunt, nec, si experiri nolint, unquam percipere possunt, argumenter ultra, ac disseram ? quid rationibus, in re admodum manifestâ, pugnem ? ad *Experientiam* provoco : sit ea hujus, quicquid est controversiæ, moderatrix, atque arbitra.

His, quæ in Medentium, non in Nutricularum gratiam scripsi, ii, qui jam in Medicinæ curriculo versantur, mecum unâ, si ita libuerit, utuntur : sin minùs, per me licet, ea rejiciant. Mihi quippe cum captiosis hominibus disceptando tempus terere nec vacat, nec lubet. Etenim quod mihi superest ævi, non frivolis cavillationibus excutiendis, sed vitis hominum, quâ maximè possim viâ, conservandis unicè insumam. Consularem tamen, ut isti, qui nostra vel inscienter, vel malevolè insectantur, hæc, Medici quondam celeberrimi,

mi, *Fr. Valesii*, de *purgatione* etiam in *febris* locuti, verba diligentius perpendant.

“ Hic imprimis certabitur experimentis ;
 “ Hi proferent sua, vidisseque se jurabunt
 “ haud dubiè felicissima : illi negabunt se
 “ vidisse ulla, nisi infelicissima. Hos ergo ne-
 “ cesse est fateri, se aut plurimos tentando
 “ læsisse, aut nunquam, raròve tentasse, sed
 “ ob juratam opinionem abstinuisse. Utrâque
 “ causâ, sunt indigni fide : præterquam quòd
 “ jure sunt Testimonia *affirmantium*, quàm
 “ *negantium* efficaciora ^a.

Sæpe utique nobis bilem, sæpe etiam & ri-
 sum commovit ista futilium & (ita sibi viden-
 tur) *Philosophantium* hominum toties repetita
 oratio, quâ *Naturæ* semper obsequendum, *Nat-
 urâ* viam monstrante, eundum esse prædicant ;
 quasi verò soli hoc scirent Artium omnium &
 literarum expertes ; quasi ad hoc minùs vale-
 rent antiquorum scriptis adjuti, & disciplinis
 instructi. Quid aliud egerunt Viri ingenio &
 doctrinâ præcellentes, illi instaurandæ Medi-
 cinæ inter *Græcos* & *Arabas* principes, quam
 sibi proposuerunt studiorum metam, nisi ut id

^a *Method. Med.* 4. 2.

ipsum intelligerent, *Naturam* sequi: ita tamen sequi, ut arte eam, ubi opus esset, inflectere & regere possent? Nullus itaque ex eorum Vigiliis ad nos fructus redundabit? nulla ab eorum Experienciâ, Historiis, Institutis petenda sunt, in miserorum salutem, auxilia? Quoniam scilicet probi est Medici, id unum attendere, quid ipsa significet *Natura*. Næ illi, ita qui sentiunt, suo mentis acumini plus æquo confisi, *Natura* vocem haud faciliè capient; neque quid illa indicet, neque quâ ope indigeat, neque quâ ratione sublevanda sit, intelligent.

Contemptis itaque hisce minutulis Philosophis, Tu, Vir Eruditissime, adhuc insistes eam, quam multâ cum laude jam diu institisti, viam: nec pudebit Te, quantumvis ingenii viribus valentem, quæsisse tamen undique adjumenta doctrinæ. Perges amplissimam illam, quâ instructus es, librorum copiam perlustrare, & ut facis, plurima exinde in quotidianum medendi usum excerpere. Perges ex alienis laboribus, Tuo judicio, acri illo & subtili, fretus, non minùs quàm ex Tuis proficere: & si quid fortè in his etiam chartis occurrat, quod velis proprium fecisse, (quamquam

quam pauca occurrent, quæ non sunt jam-
dudum Tua) id, à quantulocunque licet Au-
thore prolatum, haud aspernaberis.

Londini, Sept. 20.

1719.

Dum illi, fides non minus quam ex Tuis pro-
fertur : & si quid forte in his etiam charis oc-
currat, quod velis proprium fecisse, (quan-
tum laboribus Tuis indicat) ac si illi & ali-
um incedendi non exspectet. Porro ex ali-
is, ut facis, plurima exinde in quodam-
modo illustrata ex-hibentur copiosa pedibus-
tamenta doctrinae. Porro in quibusdam illis
vires valentem, purissimam sapientiam ad-
fertur : nec pudebit Te, quantumvis ingre-
ssus, quam multum constanter, tam diu in illis
topis, Tu in eximium, adhuc in illis
Concipis, idque hinc minus Philo-
sophia, & in quibusdam illis
intelligant.

Dum hæc Scriberem, Medicorum & humanitate maxima & eruditione præstantium literas accepi : quas, quia totum hunc de *purgandi* ratione locum non minus accurate quam eleganter illustrent, Tibi haud injucundas fore polliceor.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Vir Ornatissime,

NAM, eamque, ni fallor, satis
Notabilem promisi Tibi Historiam.
Me tandem absolvo, atque unam
M aut alteram addendo, morarum
 mihi à Te excusationem facile polliceor, quas,
 nisi Valetudine meâ propriâ impeditus, non
 fecissem.

I^{ma} Histor. Amabilis Juvenis, per aliquot
 menses, Oxonii grassantibus Variolis, usque
 mali satis moris, vitam tutus degebat. Postu-
 labant tandem subita negotia, longum iter ut
 faceret. Prædixi, eum, mutato aëre, insu-
 perque

perque equitando, Variolis correptum iri ;
 ideoque, primis urgentibus symptomatibus,
 omnino suasi, Venam ut secaret, & Emeticum
 sumeret. Et sic se res habuit : Variolis Con-
 fluentibus correptus, Pharmacopœo solum ad-
 stante, usque ad diem *nonum*, nullâ ferè usus
 est Medicinâ. Ingruente verò periculo, Ego
 accersor : interea tamen Vir mihi Amicissimus
 Dr. *Burton* vocatus, cùm fortuitò in his esset
 partibus, agrum invisit, eique *Cardiaca* quæ-
 dam, Haustumque *Paregoricum* exhibuit, *Ve-*
sicatoriumque Nuchæ apposuit. Die Solis, *de-*
cimo ab Eruptione, manè veni. Tota ejus fa-
 cies unica fuit Crusta, Pergamenæ vel Parietis
 albi potius speciem referens. Totum corpus
 ita Pustulis ubique Confluentibus oblitum est,
 ut nihil, nisi Pustulæ, cerni omnino posset.
 Vires tamen adhuc integræ. Urina copiosa,
 sputumque laudabile. Eodem die, *Oxonium*
 reversus est Dr. *Burton*, nil boni mihi de
 Agro augurans. Vesperi valde exardere cœ-
 pit febris, maximaque supervenit inquietudo.
 A *Cardiacis* tunc omnino jussi adstantes
 desistere, & leve tantum *Paregoricum* dedi.
 Manè paululum somno videbatur recreatus ;
 symptomata erant ferè, ut antea, nisi quod
 Urinam

Urinam, quam tunc & semper copiosè satis emisit, limpidam prorsus, & pallidam, sine ullo colore esse observavi. Phrenesin meritò suspicatus secuturam, ut apponerentur brachiis Vescatoria, curavi. Infra tamen duas horas maxima supervenere deliria, & Phrenitis, ita, ut in lecto vix potuerit coerceri. Haustum præscripsi *Narcoticum*, intra sex horas, repetendum. Vespero tandem, in eadem persistens Methodo, temperata debitis intervallis *Cardiaca* exhibens, omnia in melius mutata vidi. Adeoque usque ad diem 13^{ium} satis feliciter processerunt res. Ipsum sputum, ope *Gargarismatis*, non defuit: nec urina, licet adhuc pallida. Pustulæ tamen circa universum Corpus, manus & pedes, quas intumescere, & pure tunc impleri speraveram, jam omnino flaccidæ, vacuæque desederunt. Manè sponte *dejecit Alvus* usque ad *decies*. In sputo æquè ac in sedibus paululum sanguinis apparuit. Urina sponte, eoque nescio, excernitur. Frequentes *Spasmi*, *Sopor*, *Coma*, *Deliria*. Pulsus ita exilissimus, ut illum vix omnino sentirem. Uno verbo, ita moribundus, ut tantum non mortuus esset.

Interea fluxit Alvus vehementer, ita ut, exhibito *Rhabarb.* torrefact. gr. xx. in Haustu *Decocti Albi*, dicto citius, immutatum prorsus per Ventericulum & Intestina transiret. In arduo hoc rerum statu, *Bolum Stypticum* dedi, qui feliciter suas partes agens, sistebat fluxum. *Vesicatoria* tibiis apposui, Haustumque dedi, è *Narcoticis* & *Alexipharmacis*, ad Naturam lassam paululum recreandam.

Melius, quàm speraveram, omnia eveniunt. *Vesicatoria*, ut prius, optimè respondabant. Somnum habuit, eumque non valde inquietum. Viresque videbantur aliquantulum redintegratae. Die verò 14to, manè rediit *Diarrhoea* : jussique propinari *Tinct. Sacrae* 3 ij. cum *Syr. Rhab.* 3 j : sic, ut Natura Medicusque simul, intra xij horas, ei alvum solverent quindecies, *Cardiacis* interea non neglectis. Ipse etiam Tu, Vir Egregie, miratus forsitan paululum fuisses, si hanc subitam felicemque omnium symptomatum mutationem spectasses. Die 15to, *Pustulae* in manibus & pedibus retumuerunt ; & 16to, separavit se Urina, bonumque nacta est colorem. Vesperti tamen sponte fluxit alvus iterum ; sumpto verò *Opiato*, requiem aliquot horarum habuit Ager.

Ager. Die 17mo, rediit manè Ventris solutio. At eam bonas fortisque jam viderem aegri esse vires, protinus iussu dari Catharticon & Decoct. Sen. Cereu. & Syrup. de Sp. C. Die tandem 18to, è lecto surrexit. Jam periculo liber (oculis tunc primum à diebus tredecim apertis) debitis usus methodis, ad confirmatam rediit sanitatem. Hoc tamen credo raro contingere, ut intra dies quinque, (à die Mercurii scilicet, ad noctem diei Dominici) ferè centies solveretur aënis.

II^a Histor. Mulier Variolis Confluentibus correpta est. Innumera in Cute apparuere Pustulae, quae tamen, nullo modo, ut debu-
erant, tumuere. Temperatis Cardiatis & Anodynis frustra per aliquot dies usurpatis, Die 5ta, applicatum est Vesticatorium Nuchae, quod feliciter cessit, Pustulaeque recte procedebant. Die vero 6ta, vesperti omnia ruebant in pejus. Cadebant Pustulae: supervenit Micturitio: Urinae involuntaria emissio, postea per horas triginta totalis suppressio: Delirium, Sopor, Pulsus exilis, & quid non mali! Die 7mo, mane, duo Emplastra Epispastica applicata sunt brachiis, exhibito quoque temperato Cardiao. Nihil fecerunt Emplastra: Vesperti, alia duo

tibiis apponi iussi, & *Cataplasmata* pedibus. Iniectum fuit etiam *Enema*, sine effectu. Māne, 8vo, nihil esse proficuum cernens, ac Pulsum vix, ac ne vix quidem ullum sentiens, omnibusque adstantibus, de eā planè actum esse, clamantibus, *Catharticum* exhiberi iussi: *Decoct. Sen. Gen.* 3. iiij. *Syr. de Sp. C.* 3. j. *Tart. Vitriol.* 3. j. *Aq. Mir.* 3. vi; quo non operante, *Enema* aliud adhiberi iussi. Tunc quidem res peracta est; intra etenim sex horas vel octo, *sexies* vel *septies* largiter *dejerit alvus*. Mirum est dictū: *Vesperis Vesicatoria* omnia optimè respondebant. Ope *Gargarismatis* provocatum est laudabile sputum. Die verò 11mo, *Pustulas* non omnino tumescere observans, *Agramque* morbo adhuc planè oneratam, aliud *Catharticum* dedi, optimo cum successu. Nec postea mali aliquid minatus est morbus, nisi quod, in *Variolis* tam confertis & *Confluentibus*, accidere debet atque etiam expectari.

III^a *Histor.* Ancillam curo nunc, in Casu perquam simili, nisi quod *Vesicatoria* nullo modo partes suas egere. Adfuit spirandi difficultas, unde Venam secandam esse judicavi. Et à die nono ad 14^{tum}, quotidie *Catharticum*, aut *Enema* præscripsi. Die 9no, *tredecies* soluta est *Alvus*.

vus. Sæpius quoque sumsit *Oleosam Mixturam* cum *Oxym. Scill.*, quæ sputationis vices foelici-
ter satis sustinuit. Dies est jam *decimus octa-
vus*, & à Variolarum periculo omnino liberam
esse satis liquidum esse judico.

IV^{ta} Histor. Puella satis robusta laboravit
atroci dolore capitis & dorsi, cum nausæa, &
Ventriculi tensione, circa tempus, quo expe-
ctavit *Menses*. Istitis verò non fluentibus, Phar-
macopola per triduum *Chalybem*, cæteraque id
genus dedit. Puellâ verò magis magisque
querente, vocatus, tunc primum apparentes
facile cernebam Variolas; venamque protinus
secari jussi. Die 4to, ingens descendit Men-
strui fluxus, & *Alvi*, qui per tres ferè dies,
at moderatè satis duravit: Territæ sunt fœmi-
næ atque etiam Pharmacopola, & festinabant
solicite hanc sistere, quam vocabant, *Diarr-
hœam*. Ego verò aliter judicans, contrarium
suasi: nec omnino dubito quin tota puellæ
salus in fluxu posita fuerit. Istâ viâ expulit
Natura *Chalybem* adeò inopportune adhibitum.
Præterquam quòd, non facile fore arbitror,
alvi fluxum cohibere, nisi simul quoque Men-
ses supprimantur. Nolo hic ratiocinari, sed
ita se res habuit, ut per istos dies temperatis
Jalapus

Julapiis & Liquoribus solummodo adhibitis,
convalescit Puella.

Nudas hasce Historias, Vir Optime, sic do-
mitto: si quid in iis sit notatu dignum, Tu
abunde scis id observare. Miror tamen, tam
Rationalem Catharseos praxin tot adversarios
habere. Certè aut non legunt, aut non intel-
ligunt. Omnes enim ferè, quos adhuc huic
Methodo obijcientes audivi, pro re concessa
sumunt, quòd in omnibus Variolis, in febre
Secundaria, Catharsin semper esse necessariam,
asseratur. Utinam sane adeò certa esset in
Variolis Praxis ulla, quæ his tam facile mede-
retur, quam Cortex Intermittenti feбри. Sed
totum, quod de hac Methodo asseritur, hoc
est, quòd, positis quibusdam Casibus & Circum-
stantiis, spes omnis est in Cathartico. Nolo
te hic meis, Vir Egregie, interpellare ratio-
ciniis: attamen credo, si rem bene perpen-
damus, eam totam ad universale hoc Theo-
rema, demonstratu non perquam difficile, posse
reduci: Viz. Quòd, in omnibus omnium gene-
rum Morbis, Ubique & Quandoocunque ad-
sit, vel immineat Constipatio vel Plethora, ibi
Catharsis rite peracta, beneque disposita, sem-
per sit non tantum iuta, sed necessaria. In
Ple-

Plethora, (omnigenam Plenitudinem Intelligo) plerumque etiam necessaria est *Venesectio*. In febribus quidem *Inflammatoriis*, atque quibusdam *Putridis*, per Symptomata satis liquidò innotescit *Plethora*. In Variolis verò Confluentibus sæpius eludit Medicos. Dummodo etenim Variolæ suas agant partes, si rite tumescant Pustulæ, si sputum, atque Urina copiosè fluant, omnia bene procedere, nec iniquè credunt. Nihil tamen frequentius est, quàm talem ægrum, post *Crisin* diem unum vel alterum, repentinà quasi morte occumbere. In *Plenis* his, *Oneratisque Casibus*, utcumque optimè procedant *Secretiones*, omnino necessaria est, neque ea sera, *Catharsis*. Ipsa mera quantitas Morbi facit *Plethoram*, & requiritur *Exinanitio*, Naturæ opitulatrix. Hoc *Plethora* genus frequenter habet comites, spirandi difficultatem, Phrenesin, deliria, inquietudinem maximam, somnique defectum: non raro tamen, ob ipsam *Plethoram*, Pulsum lentissimum. Per *Constipationem* intelligo istum *Animalis OEconomia* statum, ubi *Secretiones* omnes, aut saltem quædam, non omnino, aut non rectè peraguntur. Hoc nimis frequenter accidit ex nimio & pertinaci *Calidiorum Alexi-*
pharma-

pharmacorum usu, quæ si, intra debitum tempus, suum non producant effectum, non tantum frustra, sed cum certo periculo semper usurpantur, idque non solum in Variolis, sed & febribus *Putridis*, iisque præsertim mali moris. Sed & aliquando accidit *Constipatio* ex merâ Naturæ imbecillitate, ex tono fibrarum molli & laxato, malisque staminibus. In hoc casu tamen valet *Catharsis*.

V^{ta} Histor. Nuperrimè Juvenis tenellæ hujus Constitutionis Variolis Confluentibus correptus est. Pulsus fuit exilis, vires paucæ. Jussi *Pulv. è Chel. Canc. C. 3 j* dari 8va quâlibet horâ. Post duas doses, profluxit sanguis è naribus (licet Vena antea secabatur) usque ad 3 xvj, & difficulter satis tandem sistebatur. *Cardiaca* adeò temperata Vasa ejus tenuia non ferebant: sine *Cardiacis* tamen languebat. Urina semper largè fluebat, & sputatio. Die 9mo, ingruit delirium, sopor, & Pustularum totalis depressio. Nuchæ & brachiis apposita sunt *Vesicatoria*, quæ prodigum humorum ciebant fluxum; ea tamen non omnino sensit æger. Die 10mo, *Vesicatoria* tibiis etiam apposui, quæ bene etiam cessere. Hæc tamen omnia Morbo non suffecere: vitam quasi traxit.

Die

Die 12ta, lene dedi *Catharticum* : quod, die 14ta, repetitum est. Et sic denuo convalescit æger. Ita ut hic Tenellus, qui nullum ferè Medicamentorum genus, præterquam *Anodyna*, pati potuit, *Cathartorum* ope evaserit sanus.

Quin etiam *Constipatio* non tantum in *Crisi*, vel febre *Secundaria*, sed quandoque etiam in initio accidit : Pustulisque tunc non rectè procedentibus, cæterisque remediis non respondentibus, lene opportunumque *Catharticum* exhibendo, sæpius mala omnia abegi symptomata, quæ in *Crisi* tot minarentur Tragedias. Hanc Praxin à Patre meo jamdudum didiceram, qui, Meipso & aliis plurimis testibus, foelici hanc cum successu sæpissime usurpavit. Et, reverà, ferè semper mites evadunt *Variolæ*, quibus vel *Emeticum* ex *Ipecacuanâ*, ut solet, vel ipsa Natura in principio dederit aliquas *Alvi dejectiones*. Quàm verò apta sint ad Pustulas protrudendas *Cathartica*, Meatus scilicet Cuticulares detergendo, Naturamque quasi emancipando, hoc breve accipe Exemplum. In Mense Maij, Ego febre correptus sum, (cujus Historiam non narro.) Post aliquot dies, febris videbatur soluta. Aliqua

S

tamen

tamen suspicio Medicis oriebatur de eruptione
 Pustularum quarundam (vulgò *Rash* vocata.)
 Læcio igitur & sudoribus sui consignatus;
 admota sunt etiam & *Vesicatoria*. Post sex
 dies autem, Urinâ, Lingua, Pulsu, febrem
 solutam indicantibus, nec tamen erumpentibus
 Pustulis, me surgere iusserunt Medici, proxi-
 moque die *Enema* injectum est, Alvo satis ri-
 gide astrictâ. Intra diem unum vel alterum,
Catharticum dedere, & Vespere, Haustum Pa-
negoricum. Lectum ingressus, dicto fere ci-
 tius, me sensi per totum corpus urî & veslica-
 ri, tanquam à *Vesicatoriis*. Sudore prodigo
 sum perfusus, qui per tres vel quatuor horas
 duravit. Deinde dormiebam. Mane me tot
 pustulis confectum vidi, quasi ipsis Variolis ef-
 fecta correptus, quæ quidem eruptio duravit
 vehemens usque ad duos *Menses*.

Uno verbo, simplex in suis semper est
 Natura vis, nec est quod agat Medicus, nisi ut
 eam sequatur. Quibuscunque verò placeant
 nimis Hypotheses, utcunque docti sint, in
 errores si incidant, non est mirum. Verissi-
 mum tamen est, quod multi, maximi ingenii
 viri, Naturæ ductum non iustè attendentes,
 sym-

Symptomata pro ipsis morbis curare tentant,
adeoque plures faciunt, quam Natura, Mor-
bos.

Errorque hic magnâ ex parte oritur ex con-
fusa in Libris plerisque Medicis *Diagnosticorum*
farragine. Utinam verò Tibi, vel alio cur-
pam in rebus *Mechanicis* & *Mathematicis* ver-
latissimo, otium foret & voluntas Notas *Cha-
racteristicas*, & *Analogiam* Morborum seriò
considerare. Atque mihi persuasum habeo,
fieri posse, ut Morborum genera, eorumque
in plurimis Casibus *Specificæ Differentiæ* de-
terminentur. Desideratissimum hoc opus diu
sum meditatus, tandemque ad Umbilicum
duxi. Illud autem legens pluries, relegens-
que, non tandem id esse repperi, quod opta-
veram, ideoque, quas meruit, dedicavi flam-
mis. At ejus facti me nunc tandem pœnitet;
quoniam, utcunque Operi impar, ansam ta-
men alicui habiliori, ut idem perficeret, for-
sitam præbuissem.

Valeas, Vir magne, & meæ coram te tanto
in Arte nostrâ magistro, loquacitati indulgeas,
nimiumque festinanti scribere ignoscas. Diu,
precor, hoc summo fruaris bonæ famæ Cul-
mine,

mine, ut, Omnes Docti & Boni, Te Amore
& Veneratione, Omnes mali odio, Ignari in-
vidiâ prosequantur.

Sum Tui Amantissimus,

E. Coll. Omn. Anim.

Sept. 10. 1719.

Sedgwick. Harrison.

Cum

UM ruri mecum de Evacuantium,
C & præcipue purgationis commodi-
 tate, in Secundâ Variolarum Con-
 fluentium febre, differeres, meam-
 que in hâc re scire velles sententiam, Observa-
 tiones jam aliquas, quarum veritati penitus in-
 niti poteris, ad Te mitto.

I^{ma} Histor. A. D. 1703. Novemb. 17.
 Ad juvenem, annos circiter septendecim na-
 tum, accersitus sum. Variolarum Confluen-
 tium acerbiori, quàm unquam antea videram,
 genere laborabat. Illum *duodecimo die*, quan-
 tum memoriâ recolo, primùm invisi. Quo
 tempore febris Secunda vehementer sæviebat.
 Nullam à primâ morbi accessione dejectionem
 habuerat. Sensus omnes amiserat, quanquam
 Delirio vacaret: stupidus tamen & Comate
 oppressus jacuit. Admota sunt Vesicatoria,
 Mecum autem interea reputavi fieri planè

non

non posse ut mortem evaderet, si tanta intro maneret Excrementorum copia, quantam diuturno hoc tempore necessario contraxerat. Itaque præcepi, ut *leni purgatione*, ex *Elect. Lentiv.* in Aquâ aliquâ simplici dissoluto, uteretur. Medicina hæc effectum habuit mirabilem; nam, adolescentis alvo *ter motâ*, tantam secum abduxit materiam perquam *facta* vim, ut astantes omnes obstupescerent. Febris remissit: sensus rediere; & paulatim convalescens, sine alius cujuscvis Methodi ope, ad integritatem pervenit.

II^{da} Histor. A. D. 1717. Maj. 11. Ad Virum, triginta & tres annos natum, *decimo* morbi die, accessi: postquam huic aniculæ Vinum Canarium Crocumque, ad excitandas, ut aiunt, pustulas, assatim ingesserant. Variolæ erant ex Confluentium genere, eoque haud vulgari. Febris ac Phrenitis ita sævierunt, ut in lecto à tribus quatuorve hominibus contineri vix potuerit. Itaque Sanguinem copiosè detraxi; unde febris ad duos vel tres dies haud ita multum imminuta est, quam aliqua ejus, si non intermissio, at remissio saltem esse videretur. In scripta Tua de hac re nobilissima, nisi jam tum, haud incidam,

deram, unde in dubio hæsî, an viam à Te præmonstratam insisterem. Itaque *Corticem Peruvianum* ad duos vel tres dies præscripsi. Sed cum ab hoc parum auxilii perciperet æger, & decima quarto jam die de vitâ periclitaretur, Vesicatoria adhibui: & preparatâ prius Clystere hominis alvo, & post ejus refectionem, præcepto Anodyno, purgationem (primâ jam vice ex quo *Librum Tuum* perlegeram) institui. Hinc ad sanitatem rediit ille, quem omnes qui inteterant morti adjudicârent.

III^{ta} Histor. A. D. 1717. Jul. 3. Curæ meæ commissus est infans, tres annos natus. Hic, quancumque Variolas comitaretur Diarrhœa, circa diem decimum vel undecimum, Secundâ febre graviter premebatur. Eum alito quoque die ad quatuor vices purgavi, priusquam febris discessit posset, quod cum quidem factum est, & infans brevi convaleuit.

IV^{ta} Histor. A. D. 1717. Jul. 11. Juvenem, annos circiter sedecim natum, ab initio morbi curavi. Neminem unquam ita graviter laborantem, qui quidem superfuisset, vidi. Cognati ejus omnes hoc morbo perierant. Decimo ab eruptione die, Secunda febris accessit. Purgativa, octavâ quâque horâ sumenda,

menda, præscripsi : sed nequicquam, cum mala per duos dies ingravescerent. Quare Vesicatoria apposui, *Enemata* frequenter præcepi, & præsertim inter purgationis dies. *Decimo tertio*, sanguis missus est, at sine fructu. *Decimo quarto*, purgatus est : vespereque, haustum sumsit Anodynum ; Febris inhæsit, verum haud ita violenta. *Decimo sexto*, purgatione iterum usus est ; unde febris intermisit. *Corticem*, & Anodyna adhibui ; tamen adhuc revertebatur febris. Quamobrem res haud ex Sententiâ procedere animadvertens, cum & febrem immorari, & appetitum deesse perciperem, *Experientiâ* jam paulò audentior factus, Aug. 2do, & morbi *vicefimo secundo* die, purgantia, refragentibus omnibus, rursus præcepi. Tum verò febris penitus excussa est, rediit cibi cupiditas, vires suas mirum in modum reparavit, brevique temporis spatio pinguis validusque evasit.

V^{ta} Histor. A. D. 1717. Aug. 24. Ad Virginem, sedecim annos natam, *nono* morbi die, vocatus sum. Variolarum Confluentium verissimo genere ægrotabat. Febris Secunda jam tum urgebat. Qui curam ejus habuit, quidnam ageret incertus, consilii socium postulâ-

stularat. Ego, quamprimum accessi, *Enema*
 præcepi, quod maximam secum materie foeti-
 dissimæ copiam abduxit, & summum adoles-
 centulæ levamen attulit. Decimo, post meri-
 diem, *lenem purgationem*, ei ferè similem, eu-
 jus Dr. *Levent* in Literis ad Te datis mentio-
 nem facit, imperavi. Suum hæc ita præstitit
 officium, ut febris nunquam postea reverterit;
 quanquam Medicus, quo prius usa est, &
 Nutrix, me illam de medio sustulisse palam
 clamitaverint, quippe qui Praxi in Variolis,
 ut asserbant, nemini prius tentatâ uterer.

VI^a Histor. A. D. 1717. Decemb. 5.
 Ad Virum inviscendum, qui annum agens tri-
 cesimum octavum ex Variolis decubuit, un-
 decimo morbi die, nocte mediâ, siquidem a-
 stantes eum jamjam moribundum esse arbitra-
 rentur, excitatus sum. Ego antea, nono sci-
 licet die, ad accendendum, si ita fieri posset, quic-
 quid mali in flammato hoc & Confluenti, quo
 laborabat, genere jure expectandum erat (præ-
 terquam quod Asthmate vehementissimè, idque
 ferè continuo, premeretur). *Emetia* vespere, &
Catharticum proximo die adhiberi jufferam;
 quorum tamen neutrum factum est, cum à me
 novem mille passus degeret, atque adeò hæc

T

ut

et ferrent, non imperantem, curare non possem.
 Adveniens pulsus, maximâ cum admiratione,
 ita vehementem simul ac dolorem deprehendi,
 ut similem nunquam antea senserim. Sensus
 omnes defecerant: neque hominem ullum,
 neque rem ullam cognovit. Procius itaque
 tria Vesicatoria applicui, *Cethantium* exhibui,
 sanguinem detraxi ad 3 niv. iusti. Quamprimum
 Vena incisa est, eâ violentiâ prorupit
 sanguis, ac si pertusa esset Equi Vena; cum-
 que ad quantitatem supra dictam, intra horæ
 minutum, effluxisse mihi oculo constat. Intra
 horas tres, præsentis coepit agnoscere; & post
 duas vel tres dejectiones, febris valde tenuata
 est, & proximo die, circa meridiem (hæc à
 Venæ sectione duodecimâ) prorsus evanuit;
 homo autem non sine vicinorum omnium ad-
 miratione ad salutem perductus est.

Plurimos possem Tibi supra expositis casibus
 similes enarrare, nisi hos sufficere arbitrarer ad
 evincendum, quantum commodi præstet Eva-
 cuatio, & præsertim ea, quæ purgantium opẽ
 efficitur, in Confluenti Variolarum genere,
 cum Secunda Febris agrotantem invaserit.

Id unum adjiciam: quod, quantum obser-
 vatione colligo, Venæ sectio, in supra memo-
 ratis

ratis casibus, nullo modo adhibenda sit, aut hominibus ætate provecioribus, aut fœminis Hystericis : siquidem isto modo eventum sæpius malè cecidisse comperi ; res autem lenibus purgationibus, Clysteribus, Vesicantibusque ex toto committenda est. Et nuper quidem similibus casibus bis aut ter interveni, ubi animæ defectio & languor perpetuus, nullâ quicquam proficiente Medicinâ, ægrotantes usque ad mortem comitabatur.

Sum Tibi ex animo devinctissimus,

Asbfordia, Sept.
19. 1719.

Jo. Bate.

MVSEVM
 BRITAN
 NICVM

Sum Tibi ex animo devotissimus

Jo. Bates

